Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus:
Tallinn, Suurturg nr. 16.
Kirjade adress:
„Tall. Teataja", Tallinn.
Kõnetraat:
Toimetaja — 285.
Toimetus ja talitus — 281.
Toimetaja kõnet.: kl. 12—1.
Ärijuhi kõnet.: kella 8—1.

Tellimiste hinnad:
Postiga:
1 kuu peale . . 75 marka
2 „ „ . . 150 „
3 „ „ . . 225 „
Ise talitusest ära wiies:
1 kuu peale . . 68 marka
2 „ „ . . 136 „
3 „ „ . . 204 „
Wäljamaale kuus 100 mrk.
Adressi muutmine 10 mrk.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuse kiiljel 3 mrk. m/m
Esimesel „ 5 „ „
Sisem. külgedel 6 „ „
Kohaotsim. kuulutused 75% odawamad.
Trükitõttu, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jäänud, ajal ei loeta. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks mark kaasas.
Kirjatöödel peab saatja täielik nimi ja aadress all olema.

Üksik nummer 3 marka.

Nr. 82. Esmaspäewal, 10. aprillil 1922. aastal. Ilmub igal äripäewa õhtul. XIII aastakäik.

Täna algab Genua konwerents.
Genua konwerentsi awamise kord.
Riigi 1922. a. eelarwe Riigikogus lõpulikult wastu wõetud.
Riigikogu waheaeg kestab 25. apr.
Ülerikline asunikude kongress.
Tallinna Eesti muuseumi ühingu rahalise loterii wäljaloosimisel täna hommikul langes:
esimene wõit — 75.000 mk. pileti nr. 05852 peale. Wõit mk. 5000 piletid nr.nr 85992 ja 47553.
Wene jalgpalli meeskonna sissesõit Eestisse hõlbustatud.
Uputus Dünaburis.
Ameeriklased tahawad Wene tööstuse käima panna.
Sakslased peawad Warsawi konwerentsi otsust Prantsuse diplomaatia wõidnuks.
Kindral Semenow Ameerikas wangistatud.
Riigi hariduskogu koosolek algas täna.
Kaks aeroplaani kokku põrganud; kuus inimest surma saanud.

Genua konwerents.

Täna algab Genua konwerents.

Mida lähemale jõudis konwerentsi awamise päew, seda wähemaks jäid konwerentsi peale pandud lootused. Alguses pidi see konwerents, millest osa wõtawad umbes 40 rahwuse esitajad, saama Euroopa ülesehitamise nurgakiwiks. Siin pidi õnnetu Versailles' rahuleping rewideeritama, Saksamaa maksudekoorem wähendatama ning Wenemaa teiste riikide peresse wastu wõetama.

Genua konwerentsi algatajaks oli Lloyd George, kelle kawa järele Genuas pidi alus pandama Euroopa uuele majanduspoliitikale. Prantsuse endine peaminister Briand oli Lloyd George'i kawatsustega põhimõttelikult nõus, eriti kawatsustega, mis Saksamaa seisukorda pidid parandama. Kuid Briand pidi ülirahwuslaste survel ametist lahkuma ja Prantsuse uus walitsus ei soowinud teadagi Inglismaa tähtsamatest kawatsustest Euroopa ülesehitamise suhtes. Prantsuse poliitika praegune juht oli kiill peale pikemat kaalumist nõus Genua konwerentsile oma delegatsiooni saatma, kuid tingimisel, et konwerentsil „poliitilisi" küsimusi, eriti Versailles' rahulepingut, ei puudutataks.

Nii langeb suurem osa küsimusi, mis Genuas pidi lahendatama, päewakorrast wälja. Muu seas ka kõige tähtsam, millest oleneb suurel määral Inglismaa majanduslik terwenemine ja kogu Euroopa seisukorra paranemine, — nimelt Saksamaa küsimus. Tähtsamaks küsimuseks, mis Genuas arutusele tuleb, on jäänud õieti ainult Wenemaa „ülesehitamise" küsimus — liitlaste, eeskätt Prantsusmaa huwides.

Peaasjalikult Wenemaa ülesehitamise ja tunnustamise küsimuse kaudu on Genua konwerentsist huwitatud ka rajariigid, kellede suuremaks trumbiks Genuas peab olema kindel üksmeel. Iga wähemgi huwide erinemine oleks kahjulik niihästi igale üksikule kui ka kõigile rajariikidele kokku.

Üksmeele tähtsust silmas pidades on „wäike liit" otsustanud Genuas kindla üksusena esineda, et takistada suurriike enda majanduslistesse ja rahaasjadesse segamast. Loodame, et ka rajariikide esitajad üksmeele põhimõtet Genuas silmapilgukski ei unusta.

mr.

Sakslaste arwamine Warsawi konwerentsist.

ETA. „Frankfurter Zeitung" kirjutab: Kõigest on selgesti näha, et Warsawi piiririikide konwerents Balti liidule aluje on pannud, mille poole seni kõik Prantsuse diplomaatia pingutused olid sihitud. Sellest ei räägita Warsawis ega Helsingis ametlikult, sest Holsti kardab parlamendi arwamist. Holsti ülespidamine peale Warsawist tagasitulekut ei jäta kõige wähemat kahtlust. Et Soome rootslased, sotsialistid ja osa wananeelseid Poolaga liitumise wastu on, siis wõib juhtuda, et Holsti plaanid äpardawad.

Kas Teie ei tea?
Tallinnas, Müüriwahe tän. 29 asub
Mehaaniline saapatööstus
„Pidaw"
Seal saab weel täna Teile korralikult saapad parandatud ja tallutatud. Töötasu wõistlemata odaw. Kõigeaustusega
„Pidaw".

Moodsaid
kinge ja saapaid
tuntud häädusest
kalosse
Mõõdukate hindadega.
Aug. Malter
S. Karja tän. nr. 2, saapakauplus.

Kõigeparem ja odawam on saapaid osta
M. Sikka
aapakauplusest, Rataskaewu tän. 9.
1155

Inglased nõuawad Wenemaa ülesehitamist.

ETA. London, 8. apr. Reuter. Liverpooli wäliskaubanduse ühing saatis Lloyd George'ile kirja, milles walitsusele tungiwalt soowitatakse, kõike wõimalikke abinõusid tarwitusele wõtta, et enneõjaegne setsukord Wenemaal maksma pandaks. Seda nõudwat kogu Euroopa ja iseäranis Britannia huwid. Britannia peab 75% oma nisu tarwitusest sisse wedama. Wenemaa alaline ärajäämine nisuwäljawedajate maade hulgast toowat tingimata suuremat elukallidust Briti tööstustööliste kihtidele.

Ameeriklased tahawad Wene tööstuse käima panna.

ETA. London, 8. apr. Reuter. 68. ülcilmlise tööstustööliste liidu liiget sõitsid Euroopasse. Nad ütlewad, nad olla ainult eelwägi, nende järel tulla mitu tuhat ameeriklast. Nad lähewad Wenemaale, et Wene tööstust käima panna. Nad tahawad, nagu kuulda, Uraalis rauа- ja terase-tehaseid ühistegewuse alusel käima panna, andes toodangust wastawa osa nõukogudele.

ooo

Uued kaardid.

Kindralstaabi walitsuse kartograafia osakond on wälja annud ja müügile lasknud Eestimaa kaardi 1:300.000 ja Tallinna linna plaani.

ooo

Naljamehed.

Töörakondlased püüawad Riigikogu kõnetoolilt näidata, et ka nemad „punased" on. Tegelikult toetawad aga maaliidu tagurlist poliitikat.

Walija: „Kuidas sest nüüd aru tuleb saada — räägite ühte, aga teete teist?"
Tööerak.: „Armas mats, kas sa siis linnasakste nalja ei mõista!"

Uuestiawatud riidekauplusest
— — **ostate Teie** — —
omale kaubad kõige odawamalt. Igapäew uute hooajakaupade juuretulek. Walik suur!
„Estoonia" teaatrimajas nr. 10.

Ilmus
„Romaan" nr. 2
Numbri sisu on järgmine:
Norra kirjanik Sven Elvestad: Must täht (järg).
Bulgaaria kirjanik Iwan Wasow: Pilatuse õitar.
Saksa kirjanik Alfred Manns: Maruöö.
Soome kirjanik U. W. Walakorpi: Höbepulmad.
Wene kirjanik Anton Tshehow: Pettus.
Taani kirjanik Karl Ewald: Söran.
Hollandi luuletaja W. G. van Nouhuys: Õõsel.
Saksa kirjanik Thea von Harbon: India hauasammas (järg).
Hind 30 marka.
Nõudke ajalehemüüjatelt, raamatukauplustest, raudteejaamade raamatukappidest, „Romaani" abitalitusist ja agentuuridest.
Kirjastus „Areng"
Tallinn.

Tarwitajad! 1193
Teie ostate kõige soodsamalt kõiksugu
riidekaupa ja walmisriideid
ühisus „Osa'st"
Estoonia all kpl. nr. 11.
Meesterahwa ülikonnad / Naister. mantlid — **Mk. 2800.— peale**
Riide hinnad wäga odawad.
Walik suur ja igapäew wärske kaupade — — — juure tulek. — — —
Kõige austusega **K-ü. „Osa"**
Estoonia all kpl. nr. 11.

Eelteade!
Rinnalaste ja emade kodu heaks
Näitemüük,
suur loterii j. m.
3. päkal Linna tütarl. gümnaasiumi ruumides.
1201 **T. E. Naisseltsi juhatus.**

Nõudke kõrgewäärtuslist
H. Puls'i
õlut
Klaasingi tän. 11, tel. 651
428

Wäljamaalt.

Leated Wenemaalt.

Lenini lõpukõne kommunistide kongressil.

Lenin pidas kommunistide kongressil lõpukõne, milles awaldusid järgmised mõtted. Wõrreldes seda kongressi eelmisega, märkame meie suurt ühtehoidu, suurt üksmeelt, organisatsiooni koondumust.

Ametiühisuste ja uue majanduspoliitika küsimustes ei ole meie erakonnas olnud kuigi palju tähelpanuwäärilisi lahkarwamisi. Kongress tõendab elawalt, et meie waenlased ekswad, kinnitades, et meie erakond wananeb ning kaotab oma organismi paenduwuse.

Meie tõstsime rewolutsiooni ennenägematule kõrgusele maailmas. Ükski wõim maailmas ei suuda ära wõtta meie rewolutsiooni wõitusid, sest et need wõidud on omaks wõtnud kogu maailm. Möödalkäinud aasta jooksul selgus, et meie eelwäge ähwardab hädaoht, ja ta otsustas taganeda. Tuleb allakriipsutada, et meie taganesime üldiselt ja terwelt wõetuna rewolutsioonilises korras. Taganemine on lõpetatud, sellepärast tuleb uuesti ülesseada kogu meie poliitika ülesanne.

Meie ülesanne seisab nüüd selles, et minna edasi laiema, tugewama massina ühes talunikkudega. Seda ülesannet tuleb läbi wiia, silmas pidades Wenemaa loowate jõudude praegust seisukorda, astudes ettewaatlikult, aegamööda, tuhat korda järel kaaludes iga tegelikku sammu.

Erakond on üldjoontes sellest arusaanud. Tema teeb oma töö nii, et meie suudame jõuda eesmärgile. —ei.—

Peterburi kommunistide kongress.

Peterburi kommunistlise partei kongressil joonistas Smirnow, kes juhatas kongressi, Sinowjewi asemel, erakonna seisukorda pessimistlistes wärwides. Tööliste meeleolu olla rõhutud, sotsiaalküsimuste wastu olla nad ükskõiksed.

Selle tagajärjel olla karta, et wähemlased kasutawad ära mainitud meelcolu. Küladcs kaswab jõukate talunikkude mõju, linnades suureneb jälle kodanlaste arw, kes saab kõlblist toetust õpetlaste ja intelligentsi poolt, samuti ka Ühtu-Euroopalt. Ei wõi eneste eest warjata, et kommunistlisel erakonnal tuleb ligemalel kuudel tegemist legaalse, kodanlise opositsiooniga.

—ei—

Ameerika pahast, walget petrooleumi

müüwad wabalt kõik tarwitaj.te ja majand us-ühtsused linnas ja maal. —

E. T. K. juhatus.

Lõhe Wene kommunistlises erakonnas.

Kommunistlise erakonna kongressil heideti erakonnast wälja nõnda nimetatud tööliste wastasrinna esitajad, peale Schljapnikowi, Kollontai ja Medwedjewi. Kommunistlise partei juhid ei sõandanud wälja heita neid wanu kommunistlisi tegelasi, kartes selle tõttu weel suuremaks teha lõhet parteis.

Wastasrinna esitajate wäljaheitmine näitab, misuguseid eräkõrdseid abinõusid tuleb kommunistidel tarwitusele wõtta, et koos hoida parteid, mis tikub wägisi lagunema. —ei—

Wastuwõtmine Wene kommunistide erakonda

on lõpetatud, nagu otsustanud kommunistlise erakonna kongress.

Kindral Semjonowi wangistamine Ameerikas.

ETA. London, 7. apr. New-Yorgist telegrafeeritakse: Kasakate pealik kindral Grigori Semjonow wangistati eila öösel, kui ta Washingtonist siia jõudis. Teda süüdistatakse osawõtmises nahkade ja riidekauba warguses „Jourowets Home'ilt" ja „Foreign Trading Company'lt" 475.000 dollari wäärtuses. Wargus saadeti Siberis korda, Tshitas 1919. a. Süüdistuste peale wastates, ütles Semjonow, ta ei mäletawat midagi warguselt. Sel ajal walitsenud üldine korralagedus, igaüks wõtnud, mida ta edasi müüa arwas wõiwat. Semjonow seletas: „Enamlased warastasid minult, mina nendelt, mõlemad warastasime, kui selleks midagi leidsime. Kuidas pean ma mäletama, kas wõtnud olen just neid asju."

Kindral Grawes, Ameerika wägede juhataja Siberis ja Charles Smith, Ameerika esitaja liitlastewahelises raudtee kommisjonis, olid Semjonowit handiidiks ja röövlks nimetanud ja seletanud, et Semjonowit üksi riik ei olla tunnistanud. Semjonow tähendas selle peale: „See on küll eksitus,

Masparanduse büroo O. Weltmann.

Tallinnas, W. Pärnu mnt. 19.

Wõtab oma peale:

Maamõõtmise töid: nagu kortade poolitamist, piiri õiendust, maatülikide ümberkorraldust jne.

Hein. maa, soo ja raba parandustöid ja nende kawade walmistamist.

Põll. töömasinate, riistade ja tarwiduste tellim.st.

Korraldab:

Põllumajapidamist. ülestõid, praeguse põllumajapidamises tehnilale wastawali, põllutöömasinate tarwitajate, heinamaa ja sooparandus, -põllusaaduste ümbertöötamise jne. ühinguid ja gruppesid.

Igasuguseid juhatusi põllumajanduslistes küsimustes tõsima hinnata.

1191

Poola ajakirjandus Riia konwerentsist.

ETA. Poola parempoolne „Rzeczpospolita" kirjutab Riia konwerentsist: Poliitiline kokkulepe Riias 30. märtsil Eesti, Läti, Poola ja nõuk. Wene wahel on tegelikult Belgradi ja Warssawi poliitiliste lepingute jatkamine. Kõikide arwamiste kiuste wäljenewad tema tagajärjed selgesti. Kõige algawamat muljet Euroopas sünnitab muidugi otsus, milles soowitatakse nõuk.-Wene de jure tunnustamist. See teadaanne awab nõuk. Wenele ukse Euroopasse. Belgradis, Warssawis ja Riias tegutseti, et lähendada kahekšat riiki, kellel Genua konwerentsil on esimese järgu tähtsus. Wõimalik, et Skirmun, kes ise neist arutustest osa wõttis, läänerriikide nõusolekut seal tehtud otsuste jaoks püüab saawutada.

Poola walitsuse lähedal seisja „Kurjer Poranny" kirjutab Riia konwerentsi kohta: Suurt tähtsust sel konwerentsil ei ole. Siiski, et Riias tehtud lepingu all ka ühe Poola delegatsiooni allkiri on, ei tohi temast üksköikselt mööda minna. Ühinedes teiste Balti riikidega soowiawalduses, et nõuk. Wenet peaks de jure tunnistama, asetab Poola end lähedasse naabrusesse Inglismaaga, kuna Prantsuse waated ses suhtes lahku lähewad. Nõuk. Wene juureastumine riikide rühmale, kelle poliitika põhjeneb hoopis teistel põhimõtetel, wõrreldes Moskwa omaga, olla igatahes täiesti ootamata sündmus.

Poolas postitsensuur ära kaotatud.

ETA. Poola ajakirjanduse büroo teatel on Poolas 1. aprillist postitsensuur ära kaotatud.

Gotlandis möllab suur lumetuisk.

ETA. Keskmädala õhtust saadik möllab Gotlandis suur lumetuisk. Tänawail on lund meetrikõrguselt.

———ooo———

Lutsifer.

36

Jean de la Hire'i romaan.

Sellest ajast oli küllalt, et Õõnägija tagasi sai oma rahuliku otsustuswõime ja sõnakuulmisele sundis kõik oma meeled, mis ükswahe olid paralíseeritud. Kuna ta silmad ikka weel kinni olid, kuiwatas ta mõlema käega külma higi oma otsaesiselt, palgetelt ja paljast kaelast. Ta raputas tugewasti pead ja tõmbas õhku täite sõõmudega ninasõõrmetesse. Rahulikuks jäädes awas ta silmad uuesti ja ütles pikkamisi tasase häälega:

— Lõpp kabuhirmule! Paneme tähele ja otsustame terwe mõistusega.

Tema juures järgnes otsustamine tähelepanekule, nagu kõuekärgatus järgneb wälgule.

Tema käis katsusid takistust, koputasid. Tema silmad waatlesid mitte Laurence Paikit, waid asju paremal ja pahemal.

— Ei! Ühelgi klaasil, kui peenike ta ka oleks, ei wõi niisugust läbipaistwust olla. Pealegi annaks klaas mingisugust häält, kui tema wastu koputada. Seda aimasin juba. Nüüd on see mulle täiesti selge... Tõuge selle takistuse wastu ei anna mingit häält: süües jääb käsi äkki seisma, nagu oleks õhk kõwaks läinud, ilma seejuures nähtawaks saamata — see on aga meie teadmiste järele wõimata.

Samasugune takistus on Laurence ees, kes minust kõigest 50 tsentimeetrit eemal...

Kui kõwasti lööd, tunneb minu käsi walu.

Kui ainult katsun, ei ole mul mingit külma, sooja wõi kuuma tunnet. Takistusel on minu sõrmede, minu käe, minu huulte, minu palge, minu otsaesise temperatuur, sedamööda, misuguse kehaosaga ma teda puudutan...

Ja kui ma, kõiki oma lihakseid pingutades, kõigest jõust õlaga tõukan, ei ole sel tõukel mingit mõju takistuse kõwaduse, kindluse, tiheduse ja liikumatuse peale...

Sellest kõigest wõin ainult järeldada, et see nägematu, muutmatu, ülepääsematu sein on ainetu... See takistus on tekkinud lausest: „Sina ei lähe kaugemale!" mida on öelnud keegi, kelle tahtmine end absoluutselt maksma paneb, ilma mingisuguse wahenditа...

Lepime sellega, sest praegusel silmapilgul ei ole selle wastu midagi parata.

Kuid kui aineline keha sellest takistusest läbi ei lähe, tungib läbi ainetu pilk, tungib läbi walgus. Õhk tungib ka läbi, sest tunnen oma armsamat lõhna, mida ma kunagi ei ole unustanud, — sõnajala ja iirise segu!...

Siis peaks ka hääl läbi tungima...

Sainclair ei wiiwitanud seda tegelikult katsumast.

Ta wõttis endale kõige rahulikuma oleku ja ütles poole häälega küsiwal toonil:

— Laurence?...

Ja kohe mõtles ta:

— Laura kuulis. Tähendab: hääl tungib läbi. Järelikult — wõime kõnelda. Ettewaatust! Iga minut wõib keegi tulla. Kõneleme ainult tähendusrikkaid ja kasulikka sõnu.

Kuuldes armastatud mehe hüüet, kes olt äkki ilmunud kui ime läbi ja sinna seisatama sunnitud teise ilme läbi, ajas noor naine end uuesti sirgeks — kõik kohutus ja hirm oli temast korraga kadunud wõidurikka lootuse ees.

— Jean! wastas ta, Jean!...

Sainclair kuulis seda. Ta nägi, et Laurence armastas teda ikka weel, nagu ennemalt. Ta tundis end õnnelikuna. Kuid ta taltsutas oma õnnetunnet, et see teda segada ei saaks. Ta ütles pikkamisi, selge, tasase, kuid siiski täiesti kuuldawa häälega:

— Laura, wabastan teid, waheft homme päewal, waheft järgmisel ööl. Olge õnnelik. Kuid ärge näidake, et õnnelik olete. Olge walmis, kuid ilma et midagi teis wõi teie ümber muutuks. Teie kuulsite, mida ütlesin? Wastake.

— Jah! jah! kuulsin kõik... Oo! Jean! — Peaw -uttama. Iga sekund wõib hädaoht tekkida. Ja ma tunnen, et see hädaoht tooks surma. Mitte ainustki üleliigset sõna. Wastake minu küsimustele ruttu ja lühidalt: Pariisis teid suggereeriti, sunniti wastupanematult kodust lahkuma, eks ole nii?

— Jah.

— Seda tegi pimane kõhetu mees?

— Jah.

— Tema on siin?

— Jah.

— Teie näete teda sagedaste?

— Iga päew kaks korda, kell 12 ja kell 6.

Ta paneb mind oma laua taha istuma.

— Mida tahab ta teilt?

— Kõike.

Noor naine punastas kangesti.

— Tema ei sunni teid?

— Ei, tema tahab, et mina oma wabast tahtmisest tema tahtmist teeksin.

— Ta on teile ütelnud, et teie kunagi sellest lossist wälja ei pääse?

— Jah, tema tõendas mulle, et kuigi kõik uksed minu ees peaksid lahti olema, ei saaks ma siiski ära minna... Sama nägemata takistus, mis mind kinni peab ja teid kinni peab, seesama...

— Küllalt. Saan aru. Ta teeb teile hirmu?

— Oo! Jean! Kas tarwitseb weel...

— Kuid mingisugust füüsilist wägiwalla tarwitamist ei ole tema poolt?

— Mitte mingisugust... Weel mitte...

— Mispärast „weel mitte"? küsis Sainclair jahmatades.

— Ta pani mind pealt waatama mitme noore tütarlapse piinamist... Oh neid õnnetuid!...

Laurence sulgus silmad. Ta näost paistis walu.

Kuid Sainclairi häält kuuldes awas ta silmad uuesti.

— Ta ähwardas teid, kui teie järele ei anna?

— Jah.

— Missuguse tähtaja määras ta teile?

— 31. mai...

— Täna on 14. mai. Meil on aega rohkem kui tarwis. Nüüd edasi. Kas teie teate selle punase mehe nime?

— Ta ütles enda nime olewat Glo von Warteck. Ta olla Saksa parun. Tema isa olnud kosmopoliitilik hindulane ja ema Mongoli werega segatud wenelane. Ta nimetab end wahel Lutsiferiks, wahel Antikristuseks.

— Mida teate teie sellest lossist? Lugege üles järjekorras, alates sellest toast.

— See tuba, kuluaar, lai trepp, söögisaal, raamatukogu, siis wäike, õige kuluaar ja kitsas keerdtrepp, wiimaks määratu suur ümmargune ruum wiie aknaga, kust wõib näha kõiki ümbritsewaid mägesid. Selle ruumi keskel seisab weider masin, mille kohta ta mulle ütles: „Sellega toon warsti terwe ilma oma jalge ette." Minu otsa waadates, lisas ta weel juure: „Kuid teid, teid tahan ainult teie wabast tahtmisest enesel pidada, ja siis olete teie see, kes mind ühes kogu ilmaga enda jalge ees näeb."

Sainclair surus wihahoo maha.

Ta jatkas rahulikult:

— Mida teate weel Lutsiferist, tõsist?

— Ainult seda weel: teenijad ei kõnele kunagi ja tema ise ka ei kõnele neile midagi. Ta awaldab neile oma tahet mõttega ja loeb nende mõtet. See on waikimise loss — dudse waikimise loss! Mina olen ainult tema häält kuulnud. Ainult natuke aega enne seda, kui teie ilmusite, kuulsin weel ühe waese wäikse tütarlapse häält, keda ta mulle teenijaks tahab anda... ja keda ta juba mõnda päewa piinab, et tütarlaps mulle oma kannatusi wõiks jutustada... Oh seda jõledat!... Kuid see on kõik, mida tean... Mitte midagi rohkem!...

— Weel üks küsimus. Kas ta on teile kõnelenud inimestest, keda ta kauguselt on piinanud?...

— Ei, mitte kunagi. Ta kõneleb minule ainult minust... Peale juttu maailma toomisest enda jalge ette ütleb ta mulle ainult jälle meelitusi ja julme ähwardusi...

— Olgu siis! lõpetas Sainclair.

Ta lisas weel juure:

— On nägematu siin ikka weel olemas?

Ta lõi käega enda ette:

— Jah on.

Siis ütles ta weel, naeratades:

— Laura, mu armsam, mu elu... lootke ja oodake. Päewa jooksul wõi kõige hiljem järgmisel ööl tulen tagasi... Wiin teid siis ära... Nüüd lähen ma kohe jälle ära. See on tarwilik.

Ta pani oma kümme sõrme buketina huulte juure ja saatis musu Laurale, kes temale jumalikult naeratas ja tema liigutust järele aimas.

Sainclair pööras kohe ümber, öeldes:

— Pilou, tule mulle järgi. Pane rumt oma kohale tagasi.

(Järgneb.)

———ooo———

Üleriikline asunikkude ja riigirentnikkude kongress Tallinnas.

Kongressi esimene päew 8. aprillil.

Peale mandaatkommisjoni esimehe aruande ja terwituste ärakuulamist asutakse kongressi juhatuse walimisele. Kongressi juhatajaks walitakse Oja (Harjumaalt) ja abideks Pääsuke (Pärnum.), Penno (Wirum.), Tartu (Wirum.) ja Krull (Saaremaalt).

Sekretariaati walitakse Abram, Weimann, Köster, Hammer, Schmidt, Walsberg ja Kohlberg.

Niisama juhatuse kui ka päewakorra kindlaksmääramise juures tekiwad pikemad läbirääkimised ja kuni kella 4 p. l. jõutakse ainult juhatuse walimise ja päewakorra kindlaksmääramisega lõpule. Ettepandud kahest päewakorrast wõetakse wastu suure häältenamusega Tartumaa asunikkude esituse poolt kokkuseatud päewakord.

Kongress kolib üle.

Peale kella 4 tehakse kahetunniline waheaeg, et kongressi pritsimaja saalis jatkata, sest et „Estoonia" kontsertsaali õhtuse pidu jaoks hakatakse korraldama.

Pritsimaja saalis algab koosolek kell 6.15. Juhataja teatab, et referentideks on palutud Riigikogu liikmed A. Kerem, T. Pool, A. Anderkopp ja Jans ning ühistegelane Kask. Paneb ette kas neile sõnaõigust anda wõi mitte. Ettepanek otsustatakse jaatawalt. Juhatusele tehakse ülesandeks kongressi kodukorda wäljatöötada ja kongressile kinnitamiseks ette panna.

Järgmiseks päewakorra punktiks on

aruanded kohtadelt.

Kuna kongress liiga arwurikas, siis otsustatakse igast maakonnast ainult kolmele saadikule sõna anda.

Kongressi saadik Fuks (Pärnumaalt) seletab, et maksud on ebaõiglaselt jaotatud inwentaar on liiga kõrgelt hinnatud, ehitusmaterjalide wäljawedu ei edene küllalt kiirelt, sest selleks tegewat mitmesuguseid takistusi kohalikud ametnikud. Asunikkudele ei antawat mõisa inwentaari kasutada jne.

Depmann (Harjum.) tähendab, et Harju maakonnas maareformi teostamisega ei olla ühtki asunik rahul. Maade planeerimine on ebaõnnestanud, metsa puudus on üldine, rent on liiga kõrge ja hoonete kasutamine kallis. Teeb kibedaid etteheiteid ringkonnawalitsejatele. Kuigi põllutööministeeriumi soowid asunikkude suhtes heatahtlikud on olnud, ei ole ta siiski asunikkude seisukorda parandada suutnud.

Krull (Saarem.) leiab, et walitsus Saaremaa täiesti kahe silma wahele on jätnud — puudub korralik ühendus mannermaaga. Isegi Saaremaakonna asunikkude kongressi otsused ei ole sellepärast ajakirjanduses weel ilmunud. Toob esile rea wäärnähtusi ja tähendab, et kuigi mõne sarnase peale walitsuse keskasutustes tähelpanu on juhitud, ei ole sellel soowitawaid tagajärgi olnud. Wäikene ametnik on küll karistuse saanud, kuid „suur nina" ajab ikka oma nuusta äri edasi. Siis on saarlastel weel iseäraline meremaks, mida kandma peawad ka asunikud, kellel merd üldse kasutada ei ole. Maa antagu eraomanduseks, sest ametnikkude omawoli on kõik juba küllalt tunda saanud.

Penno (Wirum.) toob esile mitmeid näitusi, mis ametnikkude omawoli iseloomustab. Asunik peab 20—30 wersta kauguselt küttematerjaali wedama, kuna teine asunik umbes sama kauge maa tagant tema lähedalt metsast põletispuid saab. Metsaametnikkude tegewiis on hukkamõistetaw.

Ka Rudsit (Järwam.) leiab, et metsasaaduste kättesaamine asunikul liiga raskendatud olla. Ehitus- kui ka küttematerjaali saamist tuleb hõlbustada.

Maaker (Läänem.) kirjeldab asunikkude wiletsaid korteriolusid, kus mitu perekonda ühes ruumis peawad elama.

Tiisler (Wõrum.). Nagu teada, on Wõrumaa üks nendest maakondadest, mis kõige rohkem sõjategewuse läbi kannatada on saanud, ja sellepärast on ka sealsed asunikud palju halwemas seisukorras, kui wahest teistes maakondades. Sõja ajal algas maade planeerimine, kuid see on ebaõnnestanud. Mõisad on küll suuremalt jaolt juba ärajaotatud, kuid mitte küllalt õiglaselt; hulk eesõigustatud maasaajaid - sõdurid on weel ilma maata. Asunikult nõutakse seemnewilja ja laenude eest liiga kõrgeid protsenta. Sõjategewuse läbi on palju hooneid kannatada saanud ja elamiseks mittekõlbulikud. Hooned ühise kasutamise juures aga lagunewad, sest keegi neid ei paranda — ehitusmaterjaali antakse liiga pikaldaselt. Maksud on liiga kõrged, asunikkude õlgadel lasub praegu suurem maksude koorem, kui päriskohaomanikul. Ametnikkude omawolil ei ole piiri nii ühel, kui teistel aladel. Asunikke on mõnest kohast administratiiw korras wälja tõstetud ja karistatud. Toonitab, et senikaua, kui administratiiw korras karistused ära ei jää ja tüliküsimusi erapooletu kohus ei lahenda, ei wõi asunik tulewikus millegi kohta kindel olla, waid on ikkagi ärarippuw ametniku hea- ehk mitteheatahtlikkusest.

Rei (Wiljandim.) tähendab, et mõisad suuremalt jaolt juba planeeritud on, kuigi ebaõnnestanult. Sama lugu on ka heinamaadega. Ehitusmaterjaali saamine raskendatud.

Tassa (Tartum.) juhib tähelpanu asjaolu peale, et praegu asuniku jalgealune millegagi kindlustatud ei ole. Asunik ei tea weel, misfugustel tingimistel ta maad edaspidi kasutama saab ja sellepärast ongi nad kõhklewale seisukohale asunud. Tuleb nõuda, et asunikule selge sõnaga öeldakse, misfugused kohustused tal maakasutamise juures riigi wastu on. Kui see küsimus kindla seadusega lahendatud on, siis jääb nii mõnigi wäärnähtus ära ja alles siis wõib asunik julgelt tulewikule wastu waadata ja oma kodukollet korraldama hakata. Kõneleja kirjeldab weel wiletsaid korteriolusid ja mitmesuguseid wäärnähtusi ning toonitab asunikkude ühisuste organiseerimise wajadust.

Wiilop (Walga m.) leiab tarwiliku olewat maade uuesti hindamist ette wõtta. Endiste mõisa omanikkudega tuleb tasuküsimuse wahekord selgitada. Walgamaal on weel palju mõisaid jagamata.

Kuna kõik maakonna esitajad oma seisukohad awaldanud on, puudused ja wäärnähtused ettekantud, mis üldistes joontes igas maakonas ühesugused, siis otsustatakse järgnewate kõnelejate kõneaega 5 min. piirata. Aruanded kohtadelt kestawad kuni kella 10 õhtul. Lõpuks wõtab sõna põllutööministeeriumi esitaja hra Männik, kes ettetoodud süüdistusi tagasi tõrjuda katsub ja üksikasjalisemaid seletusi küsimiste peale annab. Sellega lõppes esimene kongressi päew kell ½11 õhtul.

Kongressi teine päew 9. aprillil.

Kongressi awab juhataja tunnilise hilejaksjäämisega, kell 9 hommikul. Erakorraliselt saab sõna Keerberg (Wõrum.), kes ette paneb langenud sõdurite mälestust püstitõusmisega austada. Kõik saadikud tõusewad püsti. Selle peale tõstab Köster (Wirumaalt) erakorraliselt sõna saades süüdistuse üles Tartumaa esitajate wastu, nagu olekfid Tartu esitajad omale telegraafi teel „tagawaras" olewaid saadikuid appi palunud.

Et süüdistus ainult provokatsioonina esile toodi, selgub mandaatkommisjoni teadaandest. Ühtegi saadikut ei ole Tartumaalt järele kutsutud. Kõik Tartumaa esitajad tunnistatakse täieõiguslisteks kongressi saadikuteks.

Selle järele asub kongress

asunikkude liidu loomise küsimuse

arutamisele. Referendina esineb selle küsimuse kohta A. Anderkopp, kes asunikkude liidu põhimõtteid selgitab ja juhatusele ära annab wäljatööt. liidu põhikirja kawa. Priimägi tähendab, et A. Anderkoppiga täiesti ühineda wõib, kuid liidul tuleks majandusliste küsimustega rohkem tegemist teha, nagu asunikkude laenude, põllutööriistade jne. muretsemisega. Otsustatakse liidu põhikirja käbiwaatamine sellekohase kommisjoni kätte anda, kuhu igast maakonnast üks esitaja walitakse. Kommisjon asub kohe tööle.

Laenude küsimuses

esineb referendina rahwapanga juhataja A. Kask, kes ülewaate teeb senini wälja antud laenude kohta. Tähendab üksikasjaliselt, kui palju iga maakonna asunikud laenu on saanud ja misfugustel tingimistel. Seni on laenusid wälja antud 50 miljoni marga suuruses kogusummas 1860 asunikule. Käesolewal aastal loodetakse weel 10 miljoni marga suuruses asunikkudele laenu anda.

Põllutööministeeriumi esitaja Männik seletab kawatsusest, mis ministeeriumil praegu laenude asjus olemas. Nimelt kawatsetakse lähemal ajal umbes 2000 asunikule 100 miljoni marga suurust ehituslaenu fondist wälja jagada. Peale selle on weel ette nähtud mitmesugused teised wähemad laenud.

Tehakse etteheiteid, et laenud küllalt õigupärselt jaotatud ei ole, protsendid on liiga kõrged, suurem osa asunikkudest on laenust ilma jäänud jne. Toonitatakse, et enne 5—6 aastat asunikkudelt laenu protsenta, ega laenu tagasimaksmist ei peaks nõutama. Kõik lepingud, mis asunikkude laenude ja maa kohta tehtud, olgu margimaksust wabad. Oja ettepanekul antakse kõik sisse tulnud resolutsioonid sellekohasesse kommisjoni, kongressil awaldatud soowide kohaselt ühise resolutsiooni wäljatöötamiseks. Selle peale tehakse kell 1 kahetunniline waheaeg, mille järele põnewam päewakorra punkt aruteluele tuleb, nimelt

maatarwitamise õiguse küsimus.

Referendina esineb Th. Pool, kes pikema ülewaatega esineb maa eraomanduse ja põlise rendi näol kasutamise kohta. Leiab, et suuremaid lahkuminekuid nendes kahes küsimuses ei ole, kuid siiski kaldub ta põlise rendi poole.

Sellele järgneb referent A. Kerem kõne, milles tähendab, et asunikule ei saa peale sundida, misfuguse korra järele ta maakasutamise eest tasu peab maksma, kuid asunikule peab kindlustus antama, sest praegu puudub see asunikul täiesti. Isegi seda ei teata, kui palju ta tulewikus maa eest maksma peab ja kas ta seda makku üleüldse kanda suudab. Praegu on asunik äraripuw kohaliku ametniku hea- ehk mitteheatahtlikkusest. Asunik olgu oma krundi peal täielik peremees, tunnistades ainult riigis maksuwaid seadusi, ametnik ei wõi asunikule ette kirjutada, mida ta tegema peab ja mida mitte. Siin tähendati, et maa eraomanduseks andmine wõimaldab hangeldamist, s. t. wäikesed kohad ostetakse kokku ja peagi on meil jälle endised mõisnikud ja mõisad olemas, kuid pear tähendama, et ka põline rent seda wõimaldab. Sarnase pahe wastu on meil wõitluseabinõud olemas ja nimelt seadus. Meie riigi kõrgema wõimu kandja on rahwas ise. Wõrdlemisi suur protsent meie rahwast on asunikud, ja rahwale, kellele nii suur wõim kätte on antud ja temale ainult 20 tiinu maad ei usaldata, waid temal laenu saamise juures weel lapsehoidjad — käemehed juures peawad olema, siis peab ütlema, et asunikka tahetakse lasteks teha, kellel lapsehoidjad juures peawad olema (Kiiduawalbused). Üteldi, kui asunik ilma käemeesteta on, et ta siis saadud summasi küllalt otstarbekohaselt ei kasuta, need ära priiskab jne., kuid tähendan: pange praegusele põllumehele lapsehoidjad juure ja te näete, kas ta oma talu rutem maha joob, kui ilma lastehoidjateta. Ma ei taha siin põlist renti ega eraomandust kellegile soowitama hakata, waid igale asunikule jäetagu walik, kumba maakasutamise süsteemi ta paremaks peab ja kumba enesele kasulikuma leiab olewat. Meil ei pruugi kaugele minna, waid waatleme rentniku seisukorda lähemast minewikust. Kui mõisaherra rentniku juure läks ja enesele juua küsis ja temale wett kapaga toodi, siis jäi rent endiseks. Tõi aga rentnik herrale wett tassi ehk toobiga, siis oli lugu sootu teine. Herra nägi, et rentnik omale juba uhkust lubada wõib ning tõstis aga renti. Toonitan weel kord: jäetagu asunikule maa põlise rendile ja eraomanduseks saamiseks waba walik (Kiiduawalbused).

J. Jans leiab maa eraomanduseks andmise juures maaseaduse osalist muutmist.

Demobiliseeritud sõjawäelaste liidu esitaja Lüll toonitab, et enne, kui kõik eesõigustatud maasaajad maaga weel rahuldatud ei ole, on maa kasutamise wiisi otsustamine liiga waranе.

Algawad pikad läbirääkimised, mis mitu tundi kestawad. Kõnelejaid on üles annud ligi 50. Läbirääkimiste ajal kujuneb kongress wahetewahel miitingutaoliseks. Kord, kui Kahlberg kõnetoolile asub ja ennast wäga „laiaks" meheks kujutab ning Harju maakonna asunikkude kongressil wastu wõetud otsust maakasutamise asjus resolutsiooni ettelugema hakkab, teeb ta haawawaid ütelusi kongressi liigete, kui ka juhataja Pääsukese kohta, mispeale juhataja talt sõna ära wõtab. Kahlberg saab ägedaks, wehib kätega ja karjub. Juhataja Pääsukene asub kõnetooli ja teatab, et siin sihilikult töörakonna poliitikat aetakse ning agiteeritakse, ja tema kui erapooletu, ei wõi sarnasel juhtumisel kongressi juhatajaks olla ning lahkub wahatahtlikult juhatusest. Pääsuke lahkub demonstratiiwselt kõnetoolilt hüüdega: „maha töörakonna agitatsioon". Kulub palju aega, enne kui kord jalule saab. Pärast kutsutakse Pääsuke absoluutse häältenamusega juhatusesse tagasi.

Wõetakse weel sõna niisama referaatide, kui ka saadikute poolt ja lõpuks wõetakse Priimägi ja Ostrati poolt tehtud ettepanek maatarwitamise õiguste kohta põhimõttelikult wastu, nimelt: Kongress tunnistab, et kohtade wäljaandmine riigi maaalast sündigu kas eraomanduse ehk põlise rendi alusel, asuniku enese soowi järele.

Selleks ajaks on ka kommisjoni poolt asunikkude liidu põhikirja kawa läbi maadatud, misfugune mõnesuguste parandustega wastu wõetakse.

Koosolek lõpeb kell ¾11 õhtul.

Tänane kongressipäew.

Koosolek awati kell 9 hommikul.

Esimesena tuleb arutusele olewate hoonete tarwitamise küsimus.

Sõna wõtawad paljud kõnelejad. Peaaegu kõik nad toonitawad, et asunikkude krunditide peal olewad mõisahooned peawad tasuta asuniku omanduseks minema.

Hoonete küsimuses on juhatusele hulk resolutsioone sisse antud, mis kõik redaktsioonikommisjonile materjaaliks antakse ühise resolutsiooni wäljatöötamiseks.

Asunikkude ja riigirentnikkude ajutise esituse walimine.

Kuulutatakse 10-minutiline waheaeg, et üksikute maakondade esitajad saaksid omawahel läbi rääkida ja kandidaate üles seada.

Waheaja järele loeb juhataja maakondade poolt ülesseatud kandidaatide nimed ette.

Kongressi saadik Reinholm tuletab meele, et kongressil teatud poliitilisi parteid oma erisihte taga ajawad.

Kõneleja hoiatab sarnaseid isikuid asunikkude esitusse mitte walida.

Skandaal.

Sõna wõtab Pärnu kommunist Peelmann. Ta saab ainult mõne sõna ütelda, kui ruumis suur müra tõuseb. Karjutakse „maha", „wälja kommunist" jne.

Juhataja kõlistab.

Läbi müra kostawad üksikud Peelmanni sõnad, ta räägib midagi „töörahwa wägistamisest" ja „wereimejatest". Juhataja wõtab Peelmannilt sõna ära, mille järele saal rahulikuks jääb. Hääletamisele asuda ei olekerge, sest et walimise kord mõtete lahkuminekuid tekitab.

Lõpuks asutakse siiski walimisele. Häältenamusega waliti üleriiklisesse esitusesse: Wiru maakonnast: Penno ja Köster, Järwa — Kinkberg ja Tõnisson. Harju — Oja ja Depmann. Lääne — Maaker ja Piilbusch. Tartu — Sikkar ja Reimann. Wõru — Berg ja Tiisler. Wiljandi — Rei ja Moor. Walga — Wiilop ja Mühlberg. Saaremaalt — Krull ja Wapper. Pärnust — Pääsuke ja Käsper.

Peale selle waliti igast maakonnast kaks kandidaati.

Liikmemaks määrati kindlaks 50 marga peale.

Liidu rewisjonikommisjoni liigeteks walitakse: Peelmann, Waher ja Reinholm; kandidaatideks: Luha, Hausmann ja Kruus.

Kuna päewakorras weel hulk tähtsaid küsimusi läbiarutamata on, siis otsustatakse kongres weel homme jatkata.

Kell 1 päewal kuulutatakse ühetunniline waheaeg.

———ooo———

Kaubanduslise läbikäimise edendamine Eesti ja Saksamaa wahel.

ETA. „Hamburger Nachrichten" 31. märtsil s. a. kirjutab pealkirja all: „Kaubandusline läbikäimine Eesti ja Kesk-Saksamaa wahel": Endise Halle professori Seulpini õhutusel, kes praegu Tartu ülikooli juures töötab, arutawad Halles sealse kaubanduskoja wahetalitusel asjast huwitatud isikud ja laiem ümbruskond küsimust, kuidas tuleks edendada läbikäimist Kesk-Saksamaa ja Eesti wahel. Eesti pole küll mitte rikas rahwa pooleşt, kuid siiski on tema Saksamaa wälja- ja sisseweole, ka läbisõidumaana läbikäimises Wenemaaga tähtis. Eesti walitsus püüab arendada läbikäimist idaga: selleks wabastas tema põllumajanduse saadused, näituseks: wõi, munad, liha, wäljaweo tollimaksust. Ta tahab ka puude wäljaweomaksu alandada. Wäljamaalt weetakse sisse masinaid, süsi, paremat paberit ja wäetisaineid. Juba niiüd on kaubandusline elu Tallinna sadamas wäga elaw. Halle kaubanduskoja teadetel leiab wastutulekut professor Seulpini piiüe, läbikäimist Eestiga edendada.

Eesti wõi Inglise turule saatmine.

ETA. Eesti kaubanduslise agendi teatel Londonist on põllumajanduslise keskühisus „Estoonia" ja Londoni-Birminghami firma „Pallock & Co." wastastikku soowi awaldanud oma wahel aasta peale kontrakti teha, mille põhjal „Pallock & Co." „Estoonia" poolt Inglismaale saadetawa wõi turule saatmise oma peale wõtab.

Rahwamajandus.

Kas meil on raha wähe käimas.

Wiimasel ajal on arwamisi kuuldawale tulnud, nagu oleks raha Eestis wähe liikumas. Isegi Eesti marga kursi tõusmist selgitatakse sellega.

Selsamal ajal ei ole mingisugust asjalikku seletust antud, mispärast raha arwatakse wähe olewat. Ainult nähtus, et ühel ja teisel raha wähe on, ei näita weel käimasolewa raha wähesust, sest nii isik kui ka pank wõib rahata olla, ilma et sellepärast raha wähesusest üleüldse wõiks rääkida. Millal siis üleüldse keegi leiab, et temal raha küll on. Isegi Wenemaa, kus kõik inimesed miljonärid, tunnub ikka, et raha wähe on, ja tunnub seda rohkem, mida rohkem raha juure trükitakse. Sellepärast wõib tundmus, et raha wähe on, koguni tunnistuseks olla, et raha ülemäära käimas on. Igatahes ei ole niisugune tundmus õigeks aluseks, mille pärast raha peaks hakatama juure trükkima.

Meie ajal wõib tõsine raha wähesus ennast maal tunda anda, sest et maal kõiki maksmisi puhta rahaga õiendatakse. Linnas ei ole kaubandusel rahamärkide wähesus nii hõlbsasti tuntaw, sest linnas õiendatakse maksmisi wekslite, tšekkidega jne., mis rahamärkide aset wõiwad täita.

Wiimasel ajal on õige rohkesti rahamärkisid maale läinud, kus suuremad ostmised käimas olid ja weelgi edasi kestawad. See wõib linnas rahamärkide wähesust tekitada, aga ainult ajutiselt. Maa ei ole wäljaminekutest ja maksudest nii waba, et ta wõiks saadud raha rahulikult sukasäärde panna ja sinna jätta.

Hakataks praegu uut raha niisama käima panema, nagu see sõjaaja algul sündis, kus maalt palju osteti, ja sinna palju raha läks, siis korduks ka sarnane lugu, et raha oma ostujõu ikka rohkem kaotaks ja kõik asjad kallinekšid. Meil on elu nii kui nii kallis ja iga uus rahamärkide käimapanemine teeb ta kallimaks. Kaubitsemist küll rahamärkide rohkendamine elustaks, aga niisamasugusel haigel wiisil, nagu seda Wenemaa elust näeme. Lõpulikult ei oleks ka soliid kaupmeestel enestel sellest kasu, sest müüdud kauba eest on alama määrtusega raha saadud, kuigi rohkem.

Meie majanduslise terwenemise huwides wõib meie rahakurs ennemini wähehaawal tõusta, kui et ta langeb. Sellepärast on tarwis ärielus wäiksemat ärikapitaali sagedamini ümberkäia lasta, kui korraga suuri ostmisi ja müümisi teha. Siis ei tule kaubitsemises rahamärkide puudus tuntawaks.

Sadamatehaste 1921. a. tegewusest.

Sadamatehased olid 1921. aasta jooksul peaasjalikult riigile alluwate laewade parandustööde alal tegutsemas. Põhjalikud parandustööd, nii kere, kui masinate alal on järgmiste wrakide juures tehtud, nimelt: a.-l. „Sakala", „Kungla", j.-l. „Mardus" ja j.-m. „Jüri Wilms". Wiimane laew sai täiesti walmis 1922. a. weebruarikuul. Jookswaid parandustöid, nii masina, kui ka kere alal on järgmiste laewade arwu juures tehtud: Traalerid 15 tk.; süwendajaid 3 tk.; mootorpaatisid 23 tk.; aurupaatisid 2 tk.; jäämurdjaid 2 tk.; majakalaewu 4 tk.; praamisi ja lotjasi 23 tk.; kabotaaši ja weolaewu 28 tk.; ujuw-tõstekraanisi 3 tk.; tõstelaewu 2 tk.; sõjalaewu 5 tk. ja peale selle weel eraomanikkude laewu, nagu „Ellind" ja „Marie" ning üks Ameerika laew „Monana" parandustööd.

Tehaste ujuwates dokkides on 46 laewa dokkimist leidnud, koguraskuses 20.000 tonni.

Peale laewatööde on tehased mitmesuguseid töid 66 riigiasutusele walmistanud, nii statsionaarülesseadete, kui ka muu sisseseadete parandustööde alal. Nendest töödest on osa ka 1922. a. peale üle läinud.

Üleüldiselt kokkuwõttes peab tähendama, et niisuguse tööjõuga ei ole 1921. a. jooksul ükski riigis tegutsew tööstus hakkama saanud, waatamata nende raskuste peale, millega tehastel wõidelda on olnud.

Keskmine tööliste arw tehastes oli 1921. a. jaanuarikuul 1030 inimest, kuna detsembrikuul see 585 peale alla langes.

Sadamatehaste tööliste arwu wähendamine järgnes kohe peale selle, kui sõjaministeerium oma „Gerika" töökojad awas ning suurema osa sõjawäe tellimistest sinna üle anti, nii et seal tööliste arw 1921. a. lõpul umbes 200 inimese wõrra suuremaks kaswas kui see sadamatehastel sel ajal oli.

Mööndaminnes juba nii mõnda korda walitsewas ringkonnas päewakorral ning selgitamise all olnud küsimusest, kuiwõrd tähtis ning kasulik on riigile juba olemas olewa tööstuse kõrwale uut tööstust asutada, olid sadamatehased sunnitud oma otsekohesest ülesannetest ära kaaludes kõrwalisi töid otsima (nagu turbapressid, õlikiwi destilatsiooni sisseseade jne.), mis ka energilise sammude järele ning riigikontrolli toetusel osalt õnnestanud on.

Üleüldiselt äratas aga niisugune tehaste tegutwiis omamaa tööstuse aktsionääride ringkonnas niiwõrd rahutumat meeleolu sadamatehaste, kui riigitööstuse ettewõtte wastu, et lõppude lõpuks riigitööstus, kui esimene riigiasutuste tarwiduste täitja tööstuse alal, kelle kohuseks esimeses järgus kõiki riigiasutusi sellel alal warustada, ühedigusliseks eraettewõtjatega riigi tellimiste kättesaamise suhtes ministeeriumi poolt määrati.

Niisugune olukord, millel aluseks riigitööstuse ärakaotamine, tekitab päewakorrale mõned põhimõttelised küsimused, mis tehaste kohta peajoontes järgmised olekšid:

1) Kas on riigil tarwidus sadamatehaseid kui riigi tööstuseettewõtet endal pidada.

2) Kui on, siis missuguse erimääruse najal arwab walitsus kõige kohasema olewat sadamatehaseid, kes riigi ülesandeid riigikaitse ning kõige laewastiku korrashoidmise alal algusest peale täitnud on, riigihuwide kohaselt töötama panna, juhuslikselt laiali paisatud riigile tarwiliku tööde walmistamist kokku koondades?

Kui eelnimetatud küsimuste lahendamisega riigitööstusele tee on rajatud, ning tegewusesihi ja wõimalused ära määratud, on sadamatehaste juhatus arwamisel, et tööstus nendest aruseaamatustest kord lahti saab ning järjekindlalt riigi huwides töötama astub, millega ühes ka kohapeal kawakindlus kindlustatud oleks ning aruseaamatused lahendamist leiakšid.

Tehaste tööstuse operatsiooni kapitaaliks oli 1921. a. määratud 40 miljoni marka. Arwete õiendamine tellijate riigiasutuste poolt on õige wisa olnud, milleks põhjust on annud ka asjaolu, et tehased paljuid arweid tehtud tööde eest õigeks ajaks ei ole jõudnud tellijatele asutustele ära anda. Wiimase põhjuseks oli seisukord, et tehastele enda materjaale, mis Saksa okupatsiooni-walitsus kohale jättis, ning mida töötellimiste juures tarwitati, ise õigel ajal ära hinnata ei lubatud, nii et tehastel jookswate arwete peale waatamata weel kuni 12.000 hindamata arwet 15. juulini 1920. a. kokkuseadmata oli. Sellest on nüüd 1921. a. jooksul üle saadud, wäheste tööjõudude peale waatamata ja edaspidi ka aruannetega ning arwestamisega takistusi karta ei ole, mis senini mõjuandwaks põhjuseks on olnud mitme süüdistuse ülestõstmiseks sadamatehaste wastu.

Praegu töötab sadamatehastes umbes 190 ametnikku ning üle saja kuutöölise.

—s—

Kaubahindade liikumine Inglismaal.

„Times Trade Suppl." ülewaade näitab, et puuwillade hind 29. märtsiks pisikese kõikumise järele sinnasamasse jõudis, kus ta 16. märtsil oli. Puuwillane lõng püsis terwe märtsikuu endises hinnas. Mõnedel willasortidel tõusid hinnad märtsi wiimasel nädalal sinna kõrgusele, kus nad weebruaris olid. Tõusmine oli paar pensi naela pealt.

Linade kohta öeldakse, et Belfastis linadega enam midagi teha ei ole, sest et linad kõik on juba ära müüdud. Liwonia linade hind on madalam, siiski mitte rohkem kui märtsi alguse. Kurdetakse, et nii Jirimaal, kui ka mannermaal linu kewadel wähe maha tehakse.

Siidil langes hind märtsi wiimasel nädalal paar shillingit naela pealt.

Kanaada nisude hind langes märtsis kuue shillingi wõrra 480 naela pealt Londonis.

Kakaol on hind wäga püsiw.

Pilliroosuhkur tõusis märtsi lõpul paar shillingit tsentneri pealt.

Kohwisortidest tõusid kallimad hinnas, kuna keskmised ja odawamad kõrgele püsima jäid, kuhu nad märtsi alguse tõusid. Kohwi tagawarasid tunnistatakse küllalt olewat, aga ostmine ka küllaldane.

Metallidest on seatinal, wase ja tsingil märtsi wiimane nädal hinnad alamale surunud. Inglise tina tonn on jaanuarist saadik, kus ta ligi 173 shill. maksis, 143—145 shillingi peale langenud. Malmi hind langes märtsis umbes 5 shillingit tonni pealt.

Sakslaste turu kõrwal, kus hinnad marga kursi langemisel tõusewad, annab Inglise turg üleüldiselt wastupidise pildi.

Prahihindale langemine.

„Statist" toob tabeli, mis näitab, kuidas prahihinnad 1921. a. jaanuarist kuni 1922. a. weebruarini on langenud. Kui 1920. a. weorahaks arwati 100 shillingit wõi dollarit tonni, kwarteri wõi standardi eest, siis oli hind 1921. a. jaan. 46,3, tänawu jaanuaril aga juba 33,0 ja weebruaris natuke kallim — 33,6.

———ooo———

„Kõige tähtsam."

Jewreinowi näidend „Draamateatris" 7. aprillil 1922. a.

Teatri-büroo on soowituseks selle näidendi üle ühes autori enesega wäga jügawmõtteliselt filosofeerinud. Selle filosofeerimise kwintessents on: Elus wajab igaüks illusioone, iseäranis igasugused õnnetud. Neile on tarwis ande illusioone, kui mitte õnne ennast ei saa anda. Igaüks meist on kohustet illusioone andma. „Tõmmakem selga klouni, pajatši wõi politsinelli ülikond ja andugem waestele elawate nukkudena," et neid õnnelikuks (!) teha.

See on parador, mille wastu asjata waielda.

Jewreinow wõtab seda liiga tõsiselt ja räägib sellest oma näidendi kangelaste suu läbi igal sündsal ja ebasündsal juhusel. Peale selle juhtlustab ta iseäranis wiimases waatuses näitekunsti tähtsust. Oli arusaamata, miks näitejuht seda ülearust targutuste ballasti muidu nii huwitawast tükist wälja pole heitnud. Jewreinow ei ole ikkagi niisugune suurus, kelle teksti wastu preteetlik peaks olema.

Muidu aga on, nagu öeldi, „Kõige tähtsam" huwitaw tükk, täis elawust, liikuwust, ootamatusi, õnnetusi ja pettumusi. Tegelased on huwitawad tüüpidena. Nad ei ole küll reaalsed ja targutawad sagedasti liiga palju, aga nende tegutsemine erakordsetes seisukordades annab waatajale, kui mitte ilusa illusiooni, siis ometi reaalelu unustamise wõimaluse mõneks tunniks.

„Kõige tähtsama" lawastamine on raske ja seda wõis meil ainult P. Sepp kannatlikkusega ja hoolsusega rahuldawalt läbi wiia. Tundus paiguti, et ülearugi on waewa nähtud, nagu näit. karnewali esinemises, wiimases waatuses.

Kõiki osalisi — neid oli ligi meerand sada, karnewali rahwas arwamata — ei jõuaks siin üksikult nimetada. Wäljapaistwalt hästi, kuigi waheti liialdatult karikeerides, mängis pr. Türk klassidaami; hea oli hra Põderi armastaja ja hra Pinna koomik. Kiitwalt wõiks weel nimetada hra Sunnet (Parakleet), pr. Krusmanni (masinapreili), hra Waksi (näitejuht) ja weel mitut teistki.

Tõesti kahju, et waatajaid wäga wähe oli. „Kõige tähtsam" on suurele hulgale üks huwitawamaist näidenditest sel hooajal. Teda wõiks iga teatrisõber waatama minna.

Ed. H.

———ooo———

Aktiiwsus, passiiwsus.

„Kord oli üks mees. See kartis oma warju ja wihkas oma jalajälgi. Et pääseda mõlemist, jooksis ta nende eest ära. Mida sagedamini ta kanda tõstis, seda enam jälgi maha jäi. Mida rutemine jooksis, seda kiiremine jooksis wari kaasa. Ta kiirendas sammu, jooksis wahetpidamata, kuni suri enda kurnamise kätte.

Ta ei teadnud, et warjust saab lahti warjulises paigas, ja jäljed kaowad, kui mitte ei liigu. Jõle küll!"

See on tundmata kalamehe mõistukõne Hiina waimukangelasele, wäsimata rahutumale rühmajale ilmaparandajale Kung-tsõ"le (Kon-fuutsius'ele). Kung-tsõ oli juba 69 a. wana, kui ta seda kuulis. Ta pidas kalameest piibaks.

Kui ta noor oli, 35 a. wana, käis ta Lao-tsõ jutul, wanema targa juures. Ta pani sellele ette omad suured plaanid ja kawatsused. Lao-tsõ aga wastas:

„Jsand jätku maha oma uhke waim, suured soowid, hiilgawad plaanid, sest kõigest ei ole kasu. Hinnaansus ja õigus on täna tühjad sõnad. Nendega warjatakse karmust ja äritatakse inimeste süüdant. Ja korratus pole kunagi suurem olnud."

Roomlased ütlesid: Festina leute — rutta aeglaselt. Wenelastel on kuulus wanasõna rahulikust sõidust, mis kaugemale wiib.

Müstik ja quietism — rahule andumine on tegewate, liikuwate ollustе katoliikline ideaal.

Kewadine loodus ärkab ilma kärata. Pungad ja õied tulewad ilma prahmumisteta. Tühi waat kolisеb seda korda rohkem kui täis waat weeretamise juures.

Päike paistab ilma kisata.

Kas ei ole siin aktiiwsust küllalt?

Wõi on torm parem oma häwitusega?

Aga inimene ei saa elada ilma disonantsideta. Tema maitseb kokkukõla alles, kui häälte maru on teda wäsitanud. Asjata, mõtetta mäng?

Koguja oli rahutu waim. Ehitas, kaewas, korraldas, asutas, kuni ikka jälle leidis: Kõik on tühi töö ja waimu närimine. Ikka ringi, ikka ringi.

Reklameeriw aktiiwsus ei too õnne.

Päikse jutlus on kõige parem.

Kewade on tema ilu, suwi tema rahu sügis tema wili.

Lumised kõrgused waimustawad neid, kes kunagi sinna ei lähe. Mõte nendest on ainult hingamisepäewa rahu rühmajaile.

Las „aktiwistid" jannata!

Suur saladus on wiimaks massi kasuks tema liikumatuses. Mis teie segate tema rahu? Iga mässamine tasub ennast kätte.

Kõige õigem, kõige loomulikum on aktiiwne passiiwsus ehk — passiiwne aktiiwsus.

Kiwi ei ole külm. Teras ei kõlba kerisele kiwi asemele. Miks kõnelete „kaljusteст alustest", Teie, aktiiwsed, kui kulutate liikumist? Räägite ometi iseenda wastu.

Kalju on ju passiiwne.

Lao-tsõ nõuab õpetust ilma sõnadeta, ammugi ilma tegudeta.

Kas iga propaganda, iga kujundamine pole patt waikuse pühaduse wastu?

Prantsuse kunst esineb „con sordino". Lämmatatud sosin äratab enam uudishimu.

Teras on tagasihoidlik. See on tema reklaam.

Ülikoolil pole reklaami waja.

Ta wõiks tõesti kooliraha kõrgendada.

Rikkad ei saaks siiski temast midagi.

Waesed ei jääks sellegipärast mitte ru malaks.

Miks on meid aktiiwsus kihwtitanud?

Paulus ütles: Kui ma nõder olen siis olen tugew.

Mooses kisendas kinnise suuga.

Cum tacent, clamant (Waikides karjuwad).

Waikne öö ja taewa rahu on kaksikud.

Nii tundsid Kreutzwald ja Beethowen.

Nii peawad palwetunda Waimule andudes quakerid.

Jumala rahu on õndsuse tipp.

Maailm tahab rahu, mitte reformisid.

Maailm tahab õnne, mitte rähtamist.

Asutage kord püha rahu kogudus.

Wahetage üksteisega waikuse mõtteid.

„Kui õndsad nende sammud on, kes rahu teile kuulutawad."

Waatlus on filosoofide maitsmine.

Nägemused on enam kui nägemine.

Nendega kutsutakse prohwetiks.

Kunstnikud ja kirjanikud, teie näete liiga, näitate ülearu. Aga teil ei ole nägemusi.

Waatluse puudus teeb teid waeseks kõige sõnarohkusega.

Oleks teie prohwetid, poleks teil waja kaewata loorberite puudust.

Teie tahate olla ajawaimu suuks, tabada hingede helisid, nagu kandle keeli.

Aga ajawaim ajab ennast taga, nagu koer saba otsa.

Teid waimustab wõitlus? Wõitluse eesmärk on rahu.

Rewideerige kultuuri mõisteid.

Keda teenib kultuur?

Mis on tema siht?

Kui ta ei teeni kõrgemat rahu, kui ta ei ole passiiwne agressiiwsuses, nagu päikene, — siis wõib ta kaduda!

Iga tolmukübe olgu igawiku mõtte kandja.

Jätke maha kõik mõttespekulatsioonid!

Loobuge mõistuseformelite ülistusest!

Kiitke loomat rahu. Rahu kosutab.

See on tema aktiiwsus.

E. T.

———ooo———

Iga seltsi klaasi!

Aknaklaas,
Dramentklaas,
Piimklaas,
Traatklaas,
Wärwiline klaas
Peegliklaas, j. n. e., j. n. e.
Laewaklaas,
Waateaende klaas.

Vereinigte Glasgroßhandlungen
A. Krüger & Paul Fahrenwald G. m. b. H.
(Deutsche Fensterglas A. G.) Stettin.

Esitaja Eestis: **A. Luberg & Co. Tallinn**
Uus t n 28/6; tel. 13-79
Telegr. aadr: Aluberg, Tallinn.

Pühadeks!

Munalatki ja wärwi.
Siidisukke, sokke ja kindaid igat wärwi.
Siidikamsone ja shalle.
Wärwilisi kleidiriideid saab suurel ja wähem. arwul

A. Luberg & Co. Tallinn
Uus tän. 28/6. Tel. 13-79.

Päewauudised.

Eesti delegatsioon Genuas.

ETA. Genuas, 9. aprillil. Eesti delegatsioon jõudis öösel siia ja asus hotell „Nerwi Miramaarasse".

Täna on Balti riikide omawaheline nõupidamine.

Genua konwerentsi awamise lord.

Genua teadete järgi awatakse konwerents täna kell 12 Lloyd George'i programmikõnega. Kohad konwerentsil jagatakse ära kahele grupile: ühes grupis on riigid, kes saatsid laiali konwerentsi kutsed, teises aga — kutsutud riigid.

Politseilist walwet on Genuas kõwendatud nii suurel määral, et juba praeguni on arreteeritud 1400 kahtlast isikut, nende seas iseäranis palju wäljamaalasi. —ei—

Konwerentsieelne puhastustöö Genuas.

Genuas on palju mustust, sest ta on sadamalinn ning aurikute ja bukseriide torud ajawad tema katustele ööd kui päewad nõge ja suitsu.

Kõige pealt tehti Genua raudteejaam puhtaks, siis wärwiti peauulitsates laternapostid ja enam-wähem pleekinud majad üle. Ka eraisikutel jatkus auahnust, et omile aknaraamidele anda uut läiget. Puhastamishoog käis üle terwe linna kiwi sadamani. Wirgasti töötasid luud, wamm ja pintsel. Sis tulid kewadwihmad ja loputasid uulitskiwid puhtaks. Päike tuli ning manas puuokstele mitmewärwilised õiepungad ja helerohelised lehekesed.

Nüüd on linn valmis maailma majanduskonwerentsi wastuwõtmiseks. Ta ootab terpentiini lõhna pilwes, närwilikkuse udus seda, mis siin korda saadetakse. Genual on küllalt suured ajaloolised traditsioonid; see mis nüüd kogu maailmas lonkamas ning kiratsemas, nimelt kaubandus ja hea käekäik, rahu ja terwe elumaitsemine, kaswas Genua pinnal wanasti eeskujulikult hästi. Genualane hindab kõrgelt oma linna renommeed, ja ta ei oleks mitte wäga waimustatud, kui pärastine ajalugu sellest konwerentsist jutustaks kõiksugu iroonilisi lookesi. Genua walmistab konwerentsi wastu nagu mõne pidu wastu teatawa põnewusega, ja ei taha mitte pettuda omas lootuses.

Lahkus, millega tahetakse külalisi wastu wõtta, peab olema suurejooneline ja meeletuletama sama suurejoonelisi traditsioone. Genuasse kokkutulekut ei tohi wõrreldagi kokkutulekuga teistes linnades, kus konwerentsi ruumid lihtsalt paari palmi ja lipuga üle öö ehiti. Siin puhastatakse kogu linna ühest otsast teiseni.

Kui paawst sureb ja uus walitakse, siis on sildimaalijatel palju tegemist, kogu ilmas, et maalida igale kirikule uus wapp. Siin tahetakse teada, et sõda on surnud ja rahu sündinud, sellepärast peawad kõik wapid olema puhtad.

Palazzo San Giorgio...

Suurepäraline marmortrepp wiib suure saali, kus saab olema awamisistung ja üldkoosolekud. Punastes nišhides isturwad Genua rahwa suured juhid, kiwist raiutud, toredates talaarides kättesaamatus kõrguses üle konwerentsi liigete, kellele walmistatakse höövli ja saega hobuseraualaadsest hiiglalauda, kuna saali teises otsas tellinguid ehitatakse istekohtade walmistamiseks küllalisele ja sõnumitesaatjatele.

Kuidas saawad wälja nägema selles ruumis praegused maailma saatuse juhid? Kas mitte liig wäikesed suure ajaloo ees, mis ràägib neilt seintelt? —ei—

Riigi haridusKogu koosolek

algas täna kell 11 e. l. kommertskooli ruumides.

Koosoleku awas haridusminister Bauer, soowides koosolekule edukat töötamist. Kongressi juhatab haridusminister. Koosoleku päewakord wõeti ette pandud kujul wastu, täiendades seda mõnede punktidega.

Esimesena esines referaadiga Tartu ülikooli kuraator prof. Põld „Eetilise distsipliini tõstmise kohta koolis".

Koosolekust wõtawad osa kõik linnade ja maakondade koolinwalitsuste esitajad, koolinõunikud, kooliõpetajate liidu esimees ja kooliõpetajate seltside esitajad ning Tartu ülikooli esitaja prof. Põld.

Üleüldse oli koosoleku alguseks 58 osawõtjat koos.

Koosoleku tööd kestawad arwatawasti ka homme edasi.

Riigikogu.

Riigi 1922. a. eelarwe

wõeti Riigikogu poolt laupäewal, 8. apr. 39 häälega 19 wastuseismisel lõpulikult wastu. Wastu hääletasid sotsialdemokraadid, iseseiswad ja kommunistid.

Warssawi poliitilise lepingu

ratifitseerimise leping wõeti Riigikogus 8. skp. 3. lugemisel wastu.

Riigikogu wahecaeg

kestab, nagu laupäewasel koosolekul kindlaks määrati, 25. aprillini.

Wene jalgpallimeeskonna sissesõit Eestisse hõlbustud.

Hiljuti sai meie jalgpalli liit wenelaste käest teate, et nad nõus on Tallinna wõistlema sõitma, seatsid aga sealjuures mõnesugused tingimised ette, mis meie liidule enamasti wastuwõetawad olid. Mitu seas palusid wenelased oma meeskonda Eestisse sissesõidul karantiinis mitte kinni hoida.

Sellele soowile wastu tulles, käis jalgpalli liidu esimees Laanekorb siseministrilt wastawat luba palumas, mis ka andmata ei jäänud.

Nüüd saadetakse lähemail päewil Wenesse wastus, milles naabri tingimiste wastuwõtmist teadustakse. Wenelaste endi hooleks jääb wõistluste päewa ja sissesõidu aja kindlaksmääramine; meie poolt enam takistusi ees ei ole. Sellega wõib siis mai lõpul ehk juuni algul jalgpalli-wõistlust wenelastega oodata. —efi—

Kalamehed soowiwad lootsideks h kata.

Teatawasti wõtawad Tallinnasse tulewad laewad lootsid Suuropist peale. Suuropi ranna kalamehed aga, ettetuues, et nemad Suuropi-Tallinna wahelist reidi kõige paremini tunnewad ja et wõõrad lootsid laewad läbi mitte ametlikust faarwaaterist juhiwad, mille läbi tihti kalapüünised ära rikutakse, on Harju maakonnawalitsuse poole palwega pööranud, et wiimane sellekohaseid samme wastawas asutuses astuks, et laewade lootsimine Suuropist Tallinnani nende kätte antaks. Sellepärast palumad nad, et kahekesale kalamehele sellekohast eksami lubataks teha.

Harju maakonnawalitsus ja siseministeerium on kalameeste palwet toetades, selle mereasjanduse peawalitsusele saatnud.

Nagu kuuleme wõiwad kalamehed ainult sarnasel juhtumisel lootside eksamile lastud saada, kui nad teatud aeg laewadel on sõitnud, selleks tarwiline haridus ja seaduses ettenähtud diploomid olemas on.

Uputus Dünaburis.

Riia lehtede teatel kannatab Dünaburg raske uputuse all. Jää on 10 wersta ülewalpool linna peatama jäänud ja kokku kuhjunud. Linn on ümberringi wees. Mõnes linnajaos tõuseb wesi majade teise korrani. Pimsild langes wetel; raudtee-sild on hädaohus. Kahju on määratu suur. Uppunute arw ei ole weel kindlaks tehtud.

Raske õnnetus õhus.

ETA. London, 8. apr. London-Pariisi õhuliinil põrkasid eila Thieuboy—St.-Antoion kohal kaks aeroplaani kokku, üks Inglise, teine Prantsuse oma. Mõlemal oli kokku seitse inimest peal. Neist said kuus surma ja üks raskesti wigastada.

Inglise äri osakonna awamine Eestis.

ETA. „The London Chamber of Commerce" otsustas Eestis osakonda awada, missugune osakond Eesti ja Briti wahelise kaubanduse arenemiseks kaasa hakkab mõjuma.

—ooo—

Töörakondlaste puhterakondlised wõtted asunikkude kongressil.

Täna hommikul ilmunud töörakondlaste häälekandja wasab asunikkude ja riigirentnikkude kongressi kohta käiwaid teateid omasugusel moel, nagu seda tema poolt juba ennegi oleme harjunud nägema.

Töörakondlastel näib mingisugune kahwhirm olewat iseäranis Tartumaa esitajate ees. Selles hirmus ei suuda nad enam asjadel wahet teha, waid raiuwad käte ja jalgadega, tagudes selle juures just oma „laste" pihta.

Tartumaalt ilmus kongressi algusesks kohale 50 saadikut, kes ringkondade kaupa, elukohta arwesse wõtmata jättes, asunikkude esitajateks walitud. Nii tuli siis Tartumaalt, kus 63 walda, weel wähem saadikuid, kui 1 saadik walla kohta. Eila hommikuks jõudsid kohale weel 4 saadikut, kes laupäewa hommikusest rongist reisijate rohkuse pärast Tartus maha olid jäänud. Kõigil ülemalnimetatud saadikutel olid Tartumaa asunikkude esituse poolt wälja antud wolitused.

Peale nende saadikute olid aga kongressile sõitnud weel 18 saadikut, keda oli walitud Harju maakonna esituse poolt waldadesse saadetud üleskutse peale, kus ette oli pandud, igast wallast 2 esitajat walida. Witmastel saadikutel ei olnud Tartu maakonna asunikkude esituselt wolitusi.

Kongressi mandaat-kommisjon tunnistas aga ka need saadikud kongressi täieõiguslisteks liikmeteks.

Arusaamatuks jääb, missugustel järeldustel tõstis Kõster (Wirumaalt) eila hommikul hädakisa, nagu olla Tartu onnele „tagawaramäest" abi kutsumid. Töörakondlaste häälekandja wõtab selle hädakisa üles, salgab maha, et juuretulnud Tartumaa saadikud just tema meeste kihutusetöö tagajärjel walitud on, ja süüdistab suure suuga waletades Tartumaa esitajat herra Tassat mingisuguses abiwägede korraldamises.

Wirumaa esitaja Kõsteri lainu teraw ots Tartumaa saadikute wastu pöördub aga täielikult tema enda pihta, kui tähele panna seda, et pool tundi peale Kõsteri süüdistust just Wirumaalt weel saadikuid juure ilmusid, keda tasaselt ja waikselt katsuti kongressi saadikute hulka üles wõtta. Kas Kõster neid wast ise tagawarameestena kongressile ei kutsunud?

Et töörakondlastel mitte asunikkude huwid kongressil mõõdunõudwad ei ole, waid oma erakonna wõrku kalade püüdmine, näitab kogu „Maaker, Rõbakow ja ko." tegewus kongressi jooksul. Eila läks nende meeste juttunus juba nii kaugele, et Pärnumaa esitaja kongressi juhatuses hra Pääsuke töörakondlaste parteipoliitilisi wõtteid hukkamõistes juhatusest lahkus. Hra Pääsuke waliti aga suure häälteenamusega juhatusesse tagasi.

Et kongressi enamus aga just Tartumaa esitajate tegewust asunikkude ja riigirentnikkude huwidele wastawaks tunnistas, näitab juba see asjaolu, et kongressi päewakord Tartus kokku seatud kujul wastu wõeti. Niisama wõeti wastu Tartumaa esitajate ettepanekul põhimõttelik otsus, et asunikkudele antaks maad kas eraomanduseks ehk põlisele rendile.

—ooo—

Jahimeeste seltsi peakoosolek.

7. aprillil pidas jahimeeste selts peakoosolekut. 212 liikmest oli koos üle wiiekümne. Aruandest selgus, et seltsi liikmete poolt on 1921. aasta jooksul röövloomade häwitamise alal tapetud 102 rebast.

Otsustatakse kohustada kõiki seltsi liikmeid aasta jooksul häwitama kas 10 marest, 5 harakat ehk 2 kulli. Iga tapmata jäetud marese eest maksab seltsi liige 50 marka trahwi. Sel näol saadud summad lähewad osalt marese munade ostmiseks — nende lindude häwitamise otstarbel — osalt salakütitide wastu wõitlemise fondi, milles on juba olemas 60.000 marka.

Seltsi esimeheks waliti kindral Laidoneri asemele kindral Larka. —ei—

Teated maalandusest.

Harjumaalt.

Musta pooljaam awatakse unesti.

10. aprillil awatakse Kehra ja Aegwiidu raudteejaamade wahel asuw Musta pooljaam. Pooljaamas ei peata mitte kõik läbisõitwad rongid, waid ainult mõned, milledele ka piletisid müüma hakatakse.

Pärnumaalt.

Pärnu linna mõisatesse tahetakse kodulindude kaswatust sisse seada.

Kodulindude kaswataja A. Milling Tartust on Pärnu linnawalitsuse poole, kellel õige rohkesti mõisaid, pööranud palwega temale rentida eeskujuliku kodulindude kaswatuse sisseseadmiseks linna mõisates tarvilised ruumid, milleks kõlbaks wanad hooned nende juures asuwa platsiga. Platsid oleks tarwis lindude jookſuruumiks. Hra Milling paneb linnawalitsusele ette, nagu linnukaswatajad harilikult teewad, renti ruumide eest määrata teataw protſ. müüdud ruumade pealt, sel juhtumisel 25 pn. muna pealt, ehk maks iga linnu pealt kuus. Peale selle soowib ta linnalt toetuslaenu mõnekümne tuhande marga ümber saada.

Hra Millingi kawatsused olekſid wägga otstarbekohased, sest kodulindude kaswatamise alal oleme meie Eestis wanemateſt kultuurilisteſt riikideſt mitukümmend aastat maha jäänud, kuna kodulindude kaswatus ometi õige tähtis kultuuriline põllumajanduse haru on, mis põllupidajatele tooks suuremaid sissetulekuid allikaid. See ala on meie suurematele põllumeeste kihtidele peaaegu wõõras. Ka ajakirjanduses ei ole kodulindude kaswatamiseſt palju räägitud, mille tõttu ta ka osalt tähelepanemata ja walgustamata on, ning wähe selle ettewõtte asjatundjaid leidub.

Et kodulindude kaswatust edendada teiste riikide eeskujul, kus ta suurt sissetulekut annab, oleks tarwis toime panna kursuſi, asjatundjatel tarwis awada eeskujulikud linnukaswatused, mille eesotsas peaks seisma paremad jõud sellel alal. Need oleks nõuandjad organid teistele linnukaswatuse armastajatele ja ettewõtjatele.

Teisles riikides on ammu asutatud linnukaswatuse seltsid, kelle peaülesandeks on anda põllumeestele abi ja juhatust lindude kaswatamise juures. Et meil puuduwad eeskujulikud linnukaswatuse sisseseaded, niisama ka isikud, kes linnukaswatuse ettewõtjatele wõiks abiks ja nõuks olla ning juhatust anda, on arusaadaw, et seni põllumeeste seas kodulindude kaswatus ei ole lugupidamist ja poolehoidu leidnud. Sagedasti on põllumeeste seas isegi arwamine, et kodulind sööb palju rohkem ära, kui ta ise wäärt on ehk sissetulekut annab. See arwamine kaob meil siis, kui ratsionaalselt sisseseatud kodulindude kaswatused näitawad põllumeestele, et kodulinnud toowad sissekasu, kui neid ei lasta, nagu nüüd juhtub terwe talwe otsa kuskil räästa all külmetada ja ei söödeta kuidas ja millega juhtub, waid kui neile muretsetakse soe talwekorter, korrapäraline toitmine ja otstarbekohane nende eest hoolitsemine.

Omawalitsuse asutused peaks niisugusel juhtumistel, kui eraisikud ettewõtjad linnukaswatuse alal neilt toetust ja abi palwad wastutulelikud olema, siis edeneks linnukaswatus jõudsamal sammul. E.

—ooo—

Karskustöö alalt.

Karskusnädal Tallinnas.

18.—23. skp. korraldab Eesti karskusseltside kesktoimkond Tallinnas poeglaste gümnaasiumi ruumides Kloostri tänawal karskushariduskursuse huwitatuile, eriti koolinoorsoole. Kursustele on senni ennast üles annud 429 õpilast Tallinna koolidest ja 12 õpetajat. Kursused peetakse kahes rühmas: täiskaswanutele ja wanematele õpilastele ja eraldi noorematele õpilastele. Enamus rühmas käsitatakse karskusliikumise üldlaadi (W. Ernits), üleüldist karskuseliikumise ajalugu (Rahwuswahelise alkoholismi wastu wõitlemise büroo esimees prof. Dr. phil. J. Bergmann), Eesti karskusliikumise ajalugu (W. Ernits), alkoholi keemiat (linna laboratooriumi juhataja A. Aljaš), alkoholi füsioloogilist mõju (Dr. R. Tamm), alkoholi mõju närwikawa peale (prof. L. Puusepp), alkohol ja rahwamajandus (prof. Altack) hoalkol ja kõlblus (Al. Tamm), alkohol ja kaswatus (H. Roos), emad ja karskus (T. Kuusik), alkoholiküsimus ja kirjandus (F. E. Peterson), karskusharidustöö (Alekſ. Sibul ja instr. Willup), karskusseltside tegewus (J. Rosental), noorsoo karskustöö (Tallinna koolinoorsooliidu karskusosakonna esimees Metsloff, stud. jur. Helmi Pett, stud. phil. Ewa Pedriks), rahwamajanduse küsimus (stud. phil. B. Mühlberg), kõnelemiseſt (Al. Tamm). Peale selle weel spordiharjutused ja referaatõhtud.

Nooremale rühmale korraldatakse 2—3 tundi päewas, peale selle mängud. Nooremate kõnelewad stud. phil Ewa Pedriks karskusliikumiseſt üleüldse, Eesti ja üleüldise karskusliikumise ajalooſt W. Ernits, E. Peterson karskusliikumiseſt isamaa-armastuse awaldusena j. t.

Esitatuga ühenduses korraldatakse karskusnäitus, kõnekoosolekuid rahwale, eriti õpetajaile, esineb Riigikoguliige M. Martna kõnega karskusjõõgimajade üle, misſuguſele loodetawasti Tallinnas alus pannakse.

Kursuste lähemast eeskawast edaspidi. Kuned osawõtta soowijad, eriti õpetajad wõiwad end regiſtreerida Tallinna õpetajate seltsi asjaajajale linna raamatukogu majas Gogoli puiesteel, teisipäewiti ja neljapäewiti k. 10—11, esmaspäewiti ja laupäewiti k. 6—7, kolmapäewiti ja reedeti k. 6—8 ehk kirjalikult.

Kursuste algus 18. skp. k. 11 hom.

W. Ernits.

—ooo—

Kool.

Uus haridusministeeriumi poolt wä jatöötatud keskkooli tundide tabeli projekt.

II.

Eriained kommertsharus ja pädagoogilises klassis.

Õpeained.	Kommertsharu: õpeaasta IX.	X.	XI	pedagoog. klass: õpeaasta XI.	XII.
Eriained kommertsharus.					
Raamatupidamine	2	2	2	—	—
Kaubandusline reħkend.	2	2	—	—	—
Kaubatead.s	—	—	4	—	—
Majandusline geograafia	—	—	2	—	—
Kaubandusline kirjawahet.	—	—	2	—	—
Seaduste tundus	—	—	2	—	—
Masinatrjutus	2	—	—	—	—
Kokku	6	4	12	—	—
Eriained pedagoogilises klassis.					
Pedagoogika	—	—	—	—	5
Koolitervishoid	—	—	—	—	1
Eesti tee e metoodika	—	—	—	—	2
Wõõra ke keelte metaod.	—	—	—	—	1
Ma emaatika metood.	—	—	—	—	2
Looduslo metood.	—	—	—	—	2
Maadeteaduse ja koduloo metood.	—	—	—	—	1
Ajalo.o ja ühiskonna teaduse met.od.	—	—	—	—	1
Jo.nistamine	—	—	—	1	2
Töö õpet.is	—	—	—	3	2
Laulmine ja muusika	—	—	—	2	2
Wõ.alemine	—	—	—	—	1
Praktilised tunnid ja nende arutamine	—	—	—	—	8
Kokku	—	—	—	6	30
Muusika	—	—	—	—	2
Praktilised töödkoodusloos	—	—	—	—	2

—ooo—

Ajakirjandus.

„Tulew Eesti" nr. 23

ilmus neil päewil. Kaksiknumber on 32 lehekülge suur ja sisaldab rea kirjutusi ja ülewaateid karskustöö alalt, nagu. Dr. R. Tamm — Inimene ja alkohol; W. Ernits — Kodawere-Alatskiwi kihelk. kongress; M. —Karskus Ameerikas; W. Ernits — Prantsuse-Eesti kaubalepingu puhul; J. Rosental — Torma kihelkonna kongress; P. E. — Kuidas ma suitsetamise maha jätsin: R. Hansson — Muljed kõnekoosolek. ringreisilt Põhja-Tartumaalt; H. Pett — Üliõp. karskusüh. esimene tegewusaasta, A. Juhanson — Karskus ja ajakirjandus 1922. a.; Kihelkonna organ. liidu põhikiri ja muud jooksewat materjali.

Ajakiri on sisuliselt kaunis mitmekesine ja wäliselt esteetiline, kuid on määratud nähtawasti peaasjalikult haritud lugejaskonna jaoks, mis lihtrahwale enam-wähem igawaks ja wastuwõtmataks teeb.

Järgmine nummer ilmub mitmekesisemana ja pildistatud karskuspüha numbrina. —o—

„Kalaasjandus" nr. 17

on trükist ilmunud. Ta sisaldab kirjutusi kalafadamate, kalaasjanduse korraldusе, kalapüügi, kalakaubanduse jne. kohta.

„Uudismaa" toimetaja wahetus.

Kuna senine „Uudismaa" toimetaja stud. hist. A. Juhanson mõneks ajaks Saksamaale sõidab, lahkub ta „Uudismaa" toimetaja kohalt. Tema asemele waliis toimetus seniſe toimetaja abi K. Zirkel'i. A. Juhanson töötas juba „Uudismaa" asutamiseſt saadik toimetuse aktiiwsema liikmena, ning kaks wiimast aastat toimetajana. Kuuldawasti lahkunat ta ka mujalt noorsoo organisatsioonideſt, kus ta senini juhtiwail kohtadel töötas. —o—

—ooo—

MARTINI & ROSSI
MAGUSAD
TERWISEKOSUTAWAD
VEINID
MÜÜA WEINIKAUPLUSTES
LACRIMA CHRISTI Mk. 625.-
MALVASIA „ 650.-
MONTECHIARO D'ASTI „ 650.-
VERMOUTH „ 650.-
CIPRO PASSITO „ 725.-
PEALADU:
LUSCHER & MATIESEN-TALLINN

Kiri Tartust.

Riigiwanem ja Tartu ülikool. 200 eksmatrikuleeritud üliõpilast. Üliõpilaste ringreis Saksamaale ja Ungari.

Oma esinemiskõnes Riigikogus puudulas riigiwanem, nagu teada, ka Tartu ülikooli juures ja wähe halwakspanewalt, hukkamõistwalt, või kuidas seda nüüd öelda. Igatahes ei ole see wäljendus ülikooli kohta ei ülikooli walitsuse, ega ka üliõpilaste poolt tähelepanemata mööda läinud. Ei kumbki neist ei ole küll ruttanud sel puhul seletama, nagu oleks meie walitsus sellepärast wäga „bürokraatlik", või midagi selletaolist, kuidas see ühel herral siin hiljuti ärapeetud neljapäewal töösturite kongressil meie walitsust heal või halwal juhusel moeks ristida oli. Ülikooli walitsus awaldas küll pika seletuskirja, aga see on alandlikus kaitsetoonis, nagu alam kunagi seletama peab, kirja pandud.

Ma olekſin soowinud omalt poolt siinkohal mõne reaga üliõpilaste meeleolu selle meie kõrgema riigiisa tähtsa wäljenduse puhul riiwata. Olgu kuidas on, ka üliõpilastele on see kõneaineks saanud. Sõelutakse edasi-tagasi, kui palju riigiwanem õigusta tud oli seda arwamist ülikooli kohta seadusandliku kogu ees awaldama. Ning otsused jaadakse pea alati ja ikka ülikooli kasuks. Leitakse weel, et meie ülikool nii mõnegi õpetooli ja osakonna pooleſt puudulik on ning täiendamist nõuab. Kuidas wõib siis weel süüdistama tulla, et ülikooli walitsus juure „shesti" teinud? Wiimane on tahtnud meie noorsoole ainult wõimalust mööda teid kõrgemale haridusele awada ja sellepärast et wõi juttugi olla juurtest shestidest. Noorsugu tahab tõsiselt tööd teha haridusepõllul ja riigi kohus on temale seda ka wõimaldada nii palju, kui seda jõud kannab. Et praegune ülikool raskema koorma riigile peale paneks kui ta seda ära jõuab kanda, seda ei usu üliõpilased mitte.

Weel kõneldakse üliõpilaste hulgas neist 200 eksmatrikuleerituſt, kes õpemaksu maksmata jätmise pärast üliõpilaste nimekirjast sel semestril maha tõmmati. Üks ülikooli juhtiwateſt jõududeſt, kui ma ei eksi, wõttis küll kohalikus lehes selle selgituseks sõna, et nagu ei oleks selles midagi iseäralikku, ja et sel semestril eksmatrikuleeritute protsent ainult wähe kõrgem on. Aga selge on ometi, et seal pool nagu miskipärast wähe südametunnistuse piina tuntakse, muidu ei oleks ometi pika kirjutusega maha saadud. Waremalt ei ole seda waheſt kunagi meil nähtud, et eksmatrikuleerimise selgitamiseks wõi põhjendamiseks poliitilise ajalehe weergudel pikemalt sõna wõetakse. Mis see peawalu siis on — ikka see kurikuulus 5000-margaline õpemaks õpeaastas. Ja parata ei ole midagi, ta on oma mõju juba awaldanud. Kui õperahaſt wabastatud üliõpilaste protſ. ka mitte suurem ei oleks olnud, siis oleks eksmatrikuleeritute arw kahtlemata weel kaswanud. Süüdistada nüüd ülikooli walitsust ei saa, sest meie teame ju wäga hästi, kuidas meil riigiwanem ülikooli wäljamineku te peale waatab. Ja kust siis lõppude lõpuks sissetulekuid peab saama! Kui riik ei anna tarwilikul mõõdul, siis peawad üliõpilased selleks allikaks olema. Ja teadusejanu pigistab kahtlemata ülikooli poolt nõutawad maksud kõige waesemaltki üliõpilaselt wälja. Mis selleſt siis on, kui sellepärast wähe pükſirihma koomale kordkorralt tuleb tõmmata! Täismeheks saades wõib jälle järele mõtta. Aga noorusе märkus läheb selle läbi ainult suurel mõõdul kaduma ja meie ülikooli lõpetajad liiguwad kui wanemaealised juba.

Pakſu werd on muu seas sünnitanud osa üliõpilaste ja õpejõududelgi: Üliõpilaskonna edustuse ja organisatsioonide esitajate-üliõpilaste ringreis Saksamaale ja Ungarisse. Nimelt nuriseb wäga see ringkond üliõpilasi, kes koondunud emakeele seltsi ümber, selle üle, et walitsus wäljamaale sõitjatele üliõpilastele 350 tuhat marka abiraha on määranud, kuna ometi selle rahaga palju hädalisemaid asju, nagu raamatuid jne. oleks wõinud muretseda. Muidu heidetawat ette, et ülikool palju kulutab, aga siin antawat heldesti raha wälja. Siis ei ole weel need rahulolematud sellega rahul, et sõitjad peaasjalikult wärwikandjad on, ja et asja nagu mõnesuguse salajase katte all olewat organiseeritud. Wärwikandjad ei olewat ju mitte õiged üliõpilaskonna esitajad, ja kuidas wõiwatki nad esitada „keerlewa peaga 300-aastase weini juures", arwatakse sealpool. Tuju on sõjakas ja protesteeriw. On saadetud protesti telegramm haridusministeeriumile ja wäljasõitnud saadik ses asjas hariduse ministri jutule. Ei loodetud küll sõitu enam takistada wõiwat, aga satisfaktsiooni nõuti kindlasti. — Nagu õnnetuseks protesteerijatele, on sõitjate hulgas ka mitmed mitte-korporandid ja üks olewat isegi kuulu järele protesteerijate ringist. See teeb asjaolu wähe täbaramaks. Etteheide, nagu sõidakſid wärwikandjate esitajad wäljamale ringreisile, langeb seega kokku, ei ole kuidagi kaaluw enam.

Millega kogu see lugu lõpeb, ei ole praegu weel selge. Aga igatahes see huwireis on ajanud wahekorra üliõpilaskonnas weel rohkem sassi ning segi kui nad seni olnud on. „Õiged üliõpilased" olewat ikkagi ainult need, kes mitte wärwe ei kanna, kuna aga wiimaseid esimeste arwates ei esitada, ega midagi selletaolist ei wõiwat. Wärwikandjad jälle omalt poolt ei tunnista teisi. Aga käesolewal juhtumiel ei ole küll põhjust selleks etteheiteid teha et ainult wärwikandjad on sõitnud.

Nii siis, algab midagi koduſõja taolist üliõpilaskonnas. Kelle wõiduga, näitab tulewik. — Aga arwan, et mõlemad pooled on siiski kodumaa pojad ning tütred ja neil mõlematel on omad teened. Ja sellepärast paistab, et praeguſt juhuſt protesteerijad ainult selleks ära tahawad kasutada, et ka enesele huwireisi jaoks toetust nõutada. Annaks jumal, et see neil niisama hästi korda läheks, nagu praegu sõitjatelgi. Sellewastu waheſt kellegil midagi ei ole. Kui ainult haridusеministeerium nõus oleks.

Nii ja naa.

—ooo—

Mõnesugust.

Merel sündinud lapsed.

Suurel merel sõitwate laewade peal sündinud laste arw on statistika kõige uuemate andmete järgi 1921. aastal wähenenud wõrreldes 1920. aasta rekordarwuga. Kuna 1919. aastal 151 uut ilmakodanikku ookeanidel päikese walguſt näha said, tõusis see arw 1920. aastal kuni 276, ja oli 1921. a. 273.

Laps, kes sünnib kaugel merel, saab selle riigi alamaks, kelle lipu all laew sõidab. Sündimine tähendatakse laewaraamatusse üles ja kodumaale jõudes teatatakse temaſt wõimalikult ruttu wastawale ametiasutusele.

—ooo—

Raudteelt.

Liig wäike platworm.

Tallinna reisijatejaama wastuwõtteplatworm on sedawõrd lühikene, et harilikult 3—4 wagunit rongide koosseisust ei ulata platwormini ja reisijad peawad rongist wäljapääsemiseks tegema kaelamurdwaid hüppeid.

Selle puuduse kõrwaldamiseks tegi raudteewalitsus juba minewal aastal korralduse, mille järele platwormi hakati pikendama. Kahjuks edenes töö liig aeglaselt ja sügisesed warajased külmad panid ta hoopis seisma. Arwesse wõttes rahwa tõõhoogsust oleks pidanud asjaga kewadel alguse tegema. Nüüd wahiwad wagunist wäljatulejale reisijale kiwihunikud wastu ja wõiwad talle libistamise wõi kukkumise puhul saatuslikuks saada. Siin peaks joowitama ettewaatust reisijatele, kuid ka — ehitajaile.

Huwitaw oleks teada, millal kawatseb raudteewalitsus mahaldhutud katusealuse asemele ehitada uue, et reisijad ei tarwitseks wihmase ajaga wagunist wäljaastudes kohe walingu alla minna. —ei—

———ooo———

Rahwamaju asutama.

Meie kodumaal on juba mitmel pool rahwamaju ehk seltsimaju olemas. On aga siiski palju kohti, kus need puudumad ja kus esialgu läbi katsutakse saada kitsaste wallamajadega, kooliklassidega, talumajadega, magasiaitadega, küünidega jne.

Igaühel haridusesõbral on selge, et tulewikus peab Eesti ülekaetud olema karskete rahwamajade wõrguga (kusjuures rahwamajad wõiwad tarbekorral samas majas olla teiste asutustega).

Praegu on eriliselt soodus aeg rahwamajade-wõrgu loomise alustamiseks: praegu on saadawal palju endiseid kroonu ehk mõisa hooneid, mis ilma kasuta seisawad ja lagunewad, kui neid hoole alla ei wõeta, ära ei parandata ehk ümber ei ehitata, niisugused hooned. mõnikord hoopis korralikud ja uued, tuleksid aga tingimata hukkaminekust päästa. Iks tee oleks siin neid rahwamajadeks muuta, kus wähegi wõimalik, mis otstarbel wabariigi walitsus neid hooneid kergematel tingimistel odawama müügihinna ja pikemaaegse laenu peale wälja annab, nagu herra riigiwanem Eesti karskusseltside kesktoimkonna esimehele lahkelt seletas.

Suurte mõisate ja kroonu hoonete ja endiste kõrtside kasutamisel teeb mõnikord raskusi nende suurus. Kuid sellest katsutagu üle saada, mitme asutuse ühendamise teel samasse ehitusse: rahwamaja, kool, kauplus, wallamaja jne. Suured saalid kõlbaksid hästi koolidele ja ka sportlastele wõimlemissaalideks, millest meil maal suur puudus.

Rahwamajade kasutamine ja ülewalpidamine peaks sündima osaühisuslisel alusel, milleks E. k. s. kesktoimkond lähemal ajal moraalpõhikirja kawa wälja töötab ja awaldab.

Rahwamajade asja algatagu igal pool kohal need, kellel see südame asjaks on, eriti karskus- haridustegelased ja aatelised seltsid, osanikkude koosseis kindlaks teha, ühtlasi ka saadawa hoone kohta esialgsed teated koguda. Eesti karskusseltside kesktoimkond astub igatahes üheks osanikuks rahwamajade muretsemisel, ja kawatseb ka majade ja riiklise toetuse saamiseks tulewikus samme astuda kas 1923. a. eelarwes ehk wabariigi walitsuse poolt kultuura kupitaalist, mis kord tarwitusele tuleb.

Kuna 1923. a. eelarwe kokkuseadmine warsti algab ja haridusministeeriumisse toetussoowide sisseandmine 15. mail lõpeb, siis oleks soowitaw, et juba warakult katsutaks selgusele jõuda rahwamajade asutamise wõimaluste kohta eripaigus ja sellest juba 1. maiks teatada Eesti karskusseltside kesktoimkonnale, seda enam, et rahwamajade, eriti öömajade küsimus tuleb arutusele 12. Eesti karskushariduskongressil Wiljandis 25.—27. juunini s. a.

Lõpweks kui puuduwad otsekohe ainelised wõimalused rahwamaju täielikult ülesehitada ja sisse seada, ärgu sellepärast juhust maju kätte saada, kasutamata jäetagu. On wõimata kõiki rahwamaju ühe aastaga ülesehitada, kuid saadawad hooned peab tulewiku jaoks kinni panema ja wähemalt neid selle mõrra kohendama, et nad edasi ei laguneks. E. K. S. K. T.

———ooo———

Weel sprottidest.

Meie lehes ilmunud märkuse puhul halbade sprottide kohta palutakse meid seletada, et liilude ja sprottide headus suurel määral karpidest olenewat: kui karbid õhukindlad, siis on ka nende sisu hea; lasewad aga karbid õhku läbi, siis muutub sisu tarwitamiseks kõlbmatuks. Kuna karpe aga mitte kilude ja sprottide soolamisärid ise ei walmistawat, siis ei wastutawat ka mitte nemad halbade karpide tõttu karpide sisus tekkinud rikete eest!

Mis puutub eriti Andersoni sprottidesse, siis teatab neid walmistaja äriomanik, linna terwishoiu osakonna laboratooriumis tehtud analüüs olla näidanud, et kõne all olewad sprotid söögiks kõlbulikud on. Isuäratawad — ega maitswad ei ole nad minu arwates mitte. Kuid maitsete üle ei waielda. Molli Pill.

———ooo———

Sõjaringkonnakohtust.

Enamlaste kommissar 10 aastaks sunnitööle.

6. skp. oli sõjaringkonnakohtu ees wastust andmas enamlaste aegne Järwe walla töödesaatwa komitee kommissar Aleksander Muilas. Muilas oli siis, kui enamlaste wäed Wiru maakonna waldasid, nende teenistusse astunud. Kommissarina olles käinud ta punakaartlaste salgaga talusid möödas, wõtnud wägiwaldselt wilja tagawarad ära, arreteerinud süüta inimesi, kelledest mitmed maha lasti. 18. detsembril 1918. aastal ilmus ta punakaartlastega kodaniku Olga Gabrieli talusse, rööwinud sealt wilja ära ja wiinud Gabrieli wallamajasse, kust see Narwa kindlusesse saadetud. Järelpärimise peale seletanud Muilas, et teda sellepärast wangistatud, et mees Eesti sõjawäes teenib. Ühes Gabrieliga pandud ka alaealised lapsed wangi. Mõni päew hiljem arreteeritud Muilase korralduse! kodanikud Wodja ja Hannus, kes 21. detsembril Jõhwi surmawas maha lasti,

Ühes punawägedega põgenes Muilas Wenemaale, kust ta optandina läinud aasta algul tagasi tuli, kuid kohe politsei poolt arreteeriti ja kohtu kätte anti.

Sõjaringkonnakohus mõistis Muilase kõigi õiguste kaotusega 10 aastaks sunnitööle. —l—

———ooo———

Teaater ja muusika.

Draamateaater.

Kolmapäewal, 12. skp., rahwaetenduseks „Woyzeck". Georg Büchneri näidend 18 pildis. Algus kell 8 õhtul.

Ettewalmistusel: Herra Paul Pinna tuleõhtuks reedel, 21. apr. R. Vossi 3-waatuseline draama „Napoleon Bonaparte" (Vae victis). Lawastus kui ka pea-osa herra P. Pinna kätes.

Tegewuse koht: Esimene ja teine waatus ühel kaljusaarel Juani Golfis, krahwinna lossis. Kolmas waatus sadamalinnas Rochefort'i kastellis.

Aeg: 1. märts 1815 (Napoleoni Elbalt äratulek) ja 15. juuli 1815 (Napoleoni laewale minek St. Helenale sõitmiseks).

Piletite eelmüük teaatri kassas on juba alganud. Teaatribüroo.

Stambuli roos.

Leo Falli operett.

See oli „Estoonias" esimene operett H. Kompuse lawastusel. H. Kompus ei ole sellel alal mitte erilist ettewalmistust saanud, aga tema wäga mitmesugused teadmised kunsti alal ja arenenud maitse wõimaldawad temale operette huwitawamalt ja kunstlisemalt lawastada, kui seda seni „Estoonias" tehtud. „Stambuli roosi" ettekanne oli selle töenduseks. Oli juurt rõhku pandud ekssootilise miljöö loomise peale ja waewa nähtud detailide wäljatöötusel. Peale selle oli suuremat liikumist ja elawust koori etteastesse katsutud tuua. Aga see puutub enam juba Rahel Olbrei „ewolutsioonide" alasse. „Ewolutsioonid" tundusid aga paiguti tehtutena, nagu oleksid nad sunduslikud, mitte muusika rütmist loomulikult tekkinud. Ka „tsherkeslannade" tantsu number oli tarwiliku elawuse ja temperamendita; ei puudunud ka konarlused.

„Stambuli roosi" muusikasse on teiste operettide kaudu meile tuttaw Leo Fall iseloomulikka Türgi elemente põiminud. Selle tõttu on see operett muusikalisest küljest õige huwitaw. Mõned wiisid on hästi õnnestanud ja saawad meil wist ülearu populäärseks.

Osalistest mängisid wäljapaistwamalt hra Sällik ja pr. Olak-Mikk.

Kapellmeister Kullile annetati juubeli puhul, mis tal neil päewil oli, kaastöötajate poolt teaatri alal, midagi wist õige wäärtuslist. —c—

———ooo———

Wäljastamata telegrammid Tallinna peapostkontoris:

Hablits — Tartust, Kniver — Londonist, Kniver — Stettinist, Kniver — Windaust, Wagolits — Helsingist, Müller — Pärnust, Prempol — Iwanseast, Hasochroem — Berliinist, Winterlich — Berliinist, Margis — Hammwestf, Mägi — Wäike-Maarjast, Ungars — Helsingist, Schmidt — Coethenhaltist, Anwelt — Tarwastust, Rikko — Ristilt, Loberg — Tartust, Johannson — Warmbrunnist, Joetrick — Holtenaust, Riigikohtule — Pärnust, Beresinale — Petserist, Morgan — Hullist, Sender — Barkausist, Witt — Altonast.

———ooo———

Kirjad toimetusele.

Palun lubada ruumi järgmisele õiendusele.

Ajakiri „Walwe" on oma 15 numbris lehek. 6 mingisuguse „resolutsiooni" toonud Soots'i allkirjaga. Teatan, et see „resolutsioon" õigem „ettekanne" ei kanna omas orginaalis, mis sõjamuuseumis on, mitte Soots'i ega ka üleüldse mingit allkirja. Küll aga on tema ülemise nurga peal resolutsioon „Sidede kaust. 9. 2. Soots." Nagu sellest näha, asub „Walwe" sellel tahapinnal, kus wõltsitud dokumentidega opereerilakse.

Märgates seda asjaolu, wolitasin mina oma adjutandi leitnant Landsberg'i seda asja õiendama. Ja nagu Landsberg tõendab, olla tema ka kirjaliku õienduse „Walwe" toimetusele saatnud, kuid 16. „Walwe" numbris ei ole õiendus ära trükitud, waid selle asemel nimetatakse mind waletajaks. Sellepärast olen sunnitud teiste lehtede kaudu „Walwe" tegewuse ja moraalilise tasapinna peale tähelepanemist juhtima.

Kindralstaabi Kindral-Major Soots.

———

W. a. „Tall. Teataja" toimetus!

Et „Waba Maa" alljärgnewat seletust ära ei trükkinud, palun temale Teie lehe weergudel ruumi lubada.

Kui Wirumaa asunikkude kongressi esimesel päewal hra Zimmermann oma miitingukõnega haledasti sisse kukkus ja teiseks päewaks appi tõttanud herra Weileril ka ei wedanud, siis wõeti tarwitusele tööerakondlastele omane abinõu: koguti ukse taga omi mehi kokku, tehti koridoris kihutustööd ja astuti blokki sotside ja isesotsidega ning wõeti wastu wäga huwitawaid otsusi: näituseks ehitusmaterjaal antagu tasuta ja laenu kahe protsendiga, kuid ehitatud hooned jäägu asuniku eraomanduseks. Mets asuniku krundil jäägu asuniku eraomanduseks tasuta jne. Selle peale waatamata, et kongressil wastu wõetud resolutsioonides peaaegu igas ühes sõna „tasuta" sees oli, ei jäänud herrad Zimmermann ja Weiler weelgi rahule, waid awaldasid oma erakonna häälekandja „Waba Maa" nr. 51 weergudel kirjelduse „Wirumaa asunikke kongress 4. ja 5. märtsil Rakweres", mis alguseet lõpuni täiesti wale on. Iseäranis alatut manööwrit on isiklikult minu wastu tahetud tarwitada üteluse „kuna metsailem Luiga awalikult seletas, tema olla juba ammu aru saanud, et põllutööministri abi Raamot rumalusi tegewat". Osalt ongi see häbematus nendel herradel õnnestanud, sest kui põllutööministeeriumile allun ametnik, sain ma ülemuse kaudu hra põllutööministrilt kategoorilise ettekirjutuse seletust anda mittekorrektsete sõnade tarwitamise üle Wirumaa asunikkude kongressil ministri abi Dr. Raamoti kohta. Asjata, herrad tööerakondlased, on teie waew minuga wõitlemise abinõusid otsida, sest mina ei mõtlegi teie Rakwere „kindluse" seina alla augupuurimisega ennast waewata. Olen oma töö sõdurina wabadussõja jooksul ära teinud ja töötan teie wastu ainult niipalju, kuipalju teie wabadussõja sõdurite õigustatud huwidele wastu töötate, mis iseäranis hästi nähtawale on tulnud ärapeetud asunikkude kongressidel.

Et end „Waba Maa" waleteadete eest kaitseda, awaldan siinkohal alljärgnewa tunnistuse. Oskar Luiga.

Wäljawõte Wirumaa asunikke ja riigirentnikke ajutise korraldawa komitee koosoleku protokollist 2. aprillil 1922. a.

4. punkt. Wirumaa asunikke ja riigirentnikke ajutise korraldawa komitee liige hra O. Luiga palwel otsustab komitee Wirumaa asunikke ja riigirentnikke 4. ja 5. märtsi kongressi protokolli põhjal tunnistus wälja anda, et tema kongressil kongressi juhatajana ja metsawalitsuse esitajana põllutööministri abi hra Raamotit puudutanud pole, weel wähem teda „rumalusi tegemises" süüdistanud, nii et „Waba Maa" s. a. nr. 54 ilmunud Wirumaa asun. kongressi kirjelduses hra O. Luiga sõnad põllutööm. abi hra Raamoti kohta ebaõiged on protokolli põhjal.

Ajutine Wirumaa asunikke korraldawa komitee juhatuse esimees Osk. Köster.

Sekretäär R. Penno.

2. aprillil 1921. a., Rakweres.

Arakiri õige: (Allkiri).

———ooo———

Toimetusele saadetud kirjandus.

Ferenç Herczeg, Gyurka ja Sandor. Eesti keelde Aleksander Kann. K.-ü. „Kool" Tallinnas, 1922.

Ada Dengo-Johanson, Julius Dengo, Meie kewad. K.-ü. „Kool" Tallinnas, 1922.

Uuemad Saksa kirjanikud Eesti koolidele. Nr. 5. Wanemale astmele. P. Rosegger, Die Harfenspieler. Toimetanud H. Bauer. Tallinnas, 1922, K.-ü. „Kooli" kirjastus.

Wikerkaar nr. 1. Toimetanud M. Nurmik ja A. Dengo-Johanson 1922.

Artur Kapp'i Segakoorid. (Sõnad Ed. Wõhrmann). I wihk. Komponeeritud 1919. aastal. Tallinnas, 1922. a. K.-ü. „Kool".

Loodus nr. 2. K.-ü. „Loodus" Tartus, 1922. a. Hind 60 marka.

Romaan nr. 1. Kirjastus „Areng", Tallinna, 1922. a. Hind 30 marka.

Вадимъ Бѣловъ. По новымъ вѣхамъ. Изд. «Новая Земля». Ревель. 1922 г. Ц. 60 м.

———ooo———

Kirjawastus.

Põllumees, Pollis. Teie ettepaneku wõtame heameelega wastu, lehe saadame.

———ooo———

Kursid.

Tallinna börsi kursidel.

8. aprillil 1922. a.

Walmuta	Tehtud	Ostjad	Müüjad
1 Naelsterling	1480	1480	1485
1 Dollar	337½	335	338
100 Saksa riigimarka	114	112½	114
100 Soome marka	645	640	645
100 Roots kroont	—	8775	8825
100 Taani kroont	—	7100	7150
100 Prantsuse franki	—	3060	3110
100 Hollandi guldenit	—	12750	12800
100 Läti rubla	—	—	—
100 Tshejo-Slowakkia kr.	—	635	645
1 Kuld rubla	—	165	—
100 Helweetsia franki	—	—	—
100 Norra kroont	—	—	—
1000 Soweti rubla	—	—	—

ETA. London, 7. apr. Kursid. New-York 4.38¼, Montreal 4.52, Pariis 48.15, Brüssel 52.00, Berliin 1335, Rooma 83¼, Helweetsia 22.60½, Amsterdam 11.63, Madrid 2?.40, Lissabon 43, Wiin 3300, Stokholm 16.82½, Kristiania 24.12½, Kopenhagen 20.77½, Ateena 100, Rio de Janeiro 7⁷/₁₆, Buenos Aires 43½.

ETA. Stokholm, 7. apr. Kursid. Riigipank noteerib täna: Dollar 3.84, naelsterl. 16.85, Saksa riigimargad 1.30, Prantsuse frangid 35.10, Belgia frangid 32.60, Hollandi guldenid 145.30, Taani kroonid 8125, Norra kroonid 69.90, Soome margad 7.30

———ooo———

Wastutaw toimtaja: Joh. Wiik.
Wäljaandja Osaühisus „Teataja".

Soowitame suures wäliamalikus
Wateeritud telke
Siditelke
Wlaseid telke
Pikeetelke
kõigis wärwides ja mitmesuguses — lainses — —
— Wodilinasid ja padjapüüre —
Johanson & Reinthal
Mundi tän. nr. 2. 1165

Kalossid
on praegu kohale jõudnud igas suuruses (1040)
A. Gobawitschi
juures Wiru t. 7.

Esmaspäewal, 10. aprillil
Koolidele
„Navarra Henrik,"
V. Dewere ajalooline näidend 5 waatuses.
Algus kell pool 3 p. l.

Teisipäewal, 11. aprillil
„Rigoletto"
Walter Bromme operett 3 w.
Algus kell pool 8 õhtul.

Draamateater
Kolmapäewal, 12. aprillil
Rahwaetenduseks
„Wozzeck"
Georg Büchner'i näidend 18 pildis.
Algus kell 8 õhtul.
Lõpp kell ½11.

Neljapäewal, 13. apr.
Lastetenduseks.
Esimest korda.
Miks kewad tulema pidi.
Laste muinasjutt kolmes waat. Therese-Lehmann-Haupti järele H. Anto.
E. Türki lawastusel.
Algus kell 3 päewal.

Bernhard Shaw
Cäsar ja Kleopatra
1. ja 2. jagu
5 waatuses, 8 pildis.
Algus kell 8 õhtul.

Reedel, 21. aprillil
Hra Paul Pinna tuln õhtu
„Napoleon Bonaparte"
(Vae victis).
R. Bossi 3 waatusline draama
Algus kell 8 õhtul.
Pääsetähtede eelmüük iga päew kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul Draamateatri kassas.

Elfriede Nahkur-Kriimanni isikutunnistus
makswusetats tunnistada.
1192

Teadaanne.

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Kommisjon annab see läbi teada, et 24. aprillil s. a. kell 10 hom. Tartu maakonna Kütteainete Keskkomitee woliniku kantselei juures

enampakkumise teel

wälja müüdud saab:

Soola, rukkijahu, odratangu, erneid, ube, nahka, wiljakottisid, uusi poolsaapaid, rauda, tööriistu, käia kiwa, käru rattaid, kirweid, hobuseid, hobuseriistu, wankreid ja muud kraami.

Kui 24. aprillil kõik kraam ära müüdud ei peaks saama, siis kestab wäljapakkumine järgmisel päewal edasi.

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Kommisjon.

892

Metsaoksjon.

12. apr. s. a. kell 12 päewal

müüakse metsade peawalitsuse kantseleis enampakkumise teel paljaksraiumiseks:

Käesla metskonnast, Saare maakonnas 66,23 tiinu pölenud metsa, hinnatud 777.310 marka.

Pakkumised wõiwad olla kirjalikud ja suusõnalised. Kautsjoniks wõetakse 10 prots. ostusummast.

Ostu tingimisi wõib teada saada metsade peawalitsuses, Toomkiriku pl. nr. 3.

Metsade Peawalitsus.

Laewaomanikkudele ja merimeestele tähelepanemiseks!

Teatame, et oleme endi laewatarbeainete kaupluse ja ladu käesolewa aasta nawigatsiooni ajaks igasuguste laewatarbeainete ja nawigatsiooni instrumentidega täiendanud, ning pakume oma ladust:

Terastrosse jookswa takelashi ja wantide jaoks, törwa kanepitrosse (Inglis ja Wene kanepist), Manila trosse, laewade laternaid, kompasse, barometrid, laewa kellasid, logisid, sekstante, plokke, igasuguseid wärwe, patent laewa põhja wärwe, pigi, törwa takku, purje riiet, purje niiti, purje nõelu, purje prillisid, kaushisid j. n. e.

Kaubad on wõimalikult odawad. Merimehed, ennem kui kusagilt mujalt tellima lähete, kuulake meilt järele!

A. S. Tallinna Laewaühisus.
Laewatarbeainete kauplus ja ladu
Sadama tän. nr. 3, Tallinnas.

Soowitakse osta
Wiedemanni sõnaraamatu
II. trükki
Teatada ilt. „Wiedemanni sõnaraamatu" all.
1153

O-Ü. Maamees
Tallinn Pikk tän. 12, könetr. 18—36.
Soowitab ladust:
raudplekki mitmes tugewuses
sõnnikuhange,
labidaid nr. 5, 6, 7,
alumiinium- ja klaasnõusid j. m. k. 1166

Teadaanne.

Kütteainete Keskkomitee Likwideer. Komm. ostab linnise wähempakkumise teel majade ehitamise tarwis

kõiks. armatuure uste, akende, ahjude ja pliitade — tarwis. —

Kriiti, klaasi, naelu, plekki, katuse pappi, sindlid ja törwa, wilti j. m. s.

Lähemaid teateid komitee ehituse büroos. Pakkumised täieliku kauba kirjeldusega (mõõdud, raskus ja sort) ja kergema asjade proowidega ära anda kunni 22. apr. k. 10 homm. komitee tehn. osak. Merepuiestee nr. 15) pealkirja all „Armatuur" tagatise summa kwiitung 5000 mr. juure lisades.

Estoonia teater.

Esmaspäewal, 10. aprillil 1922.

Ella Ilbak'i plastika-õhtu.

Eesrawa:

I. 1. **Moszkowsky.** Bleu et rose (Valse d'Amour).
2. **Liszt,** Mälestused (Cons latión VI).
3. **Brahms,** Wiinjett (Valse).
4. **Rachmaninoff.** Ahastus (Prelude). 1123

II. 5. **Brahms,** Amatsoon (Ballade).
6. **Brahms,** Ninett (Capriccio).
7. **Ertabin,** Melankoolia (Etude).
8. **Palmgren,** Halb südametunnistus (Det onda samvetet).

III. 9. **Debussy,** Misterioso (Danseuses de Delphes).
10. **Hoerschelmann,** Ekssotiline tants. (Danse fantastique).

11. **Debussy,** Unistus (Clair de lune).

Klaweril **G. Joffe.**

Algus kell pool 8 õhtul.
Pääsetähed 50—350 margani eelmüügil teaatri kassas.

T. E. Naisseltsi aasta peakoosolek

30. aprillil s. a. linna tütarlaste günn. ruumides Narwa maanteel nr. 1, kell 11 e. l.

Päewakord:

1. Koosoleku juhataja ja kirjatoimetaja walimine.
2. Seltsi aasta aruanne.
3. Rinnalaste ja emade kodu aruanne.
4. 1922 a eelarwe.
5. Seltsi juhatuse walimine.
6. Rinnalaste ja emade kodu kuratooriumi walimine.
7. Rewisjonkomisjoni walimine.
8. Jookswad asjad.

Märkus: Ei tule kella ½12 seaduslik arw liikmeid kokku, peetakse koosolek liikmete arwu peale waatamata ära.

1200 **Juhatus.**

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Komisjon (Merepuiestee nr. 15) annab

suusõnalisel wähempakkumisel

21 aprillil s. a. kell 12 wälja Ellamaa raba

2 elumaja ja 3 baraki ehitusjõud

Lähemad teated Komitee Ehituse büroos. Tagatise summad 20.000 ja 10.000 mrk. Järelpakkumine 24. aprillil.

Läänemaal müüakse awalitul

enampakkumisel

Luemõisas 21 aprillil s. a. kell 10 homm. wanad kalessid j. m. põllumajand. eluta inwentaari.
Rannamõisas 22 aprillil s. a. kell 10 homm. praak weised.

Lähemaid teateid antakse Läänemaa riigimaade ülema kantseleist Haapsalu, Turu plats nr 4.

Haapsalus, 7. apr. 1922. Nr 1970.
Läänemaa riigimaade ülem (allkiri).

1189

Pühadeks müügile lastud eht paberossi nbak
„Põhja Põder"
⅛ naela 25 mk.; ¼ naela 50 mk.
Nõudke igalpool!
O.-Ü. „Tubak".